

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Första Kammaren. N:o 27.

Torsdagen den 30 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 23 i denna månad.

Anmälades och bordlades

lagutskottets utlåtanden:

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hvad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöfver tomtgräns;

n:o 38, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 17 kap. 4 § handelsbalken, dels ock väckta motioner angående tillägg till nämnda lagrum;

n:o 39, i anledning af väckt motion angående formen för äkten-skaps afslutande; och

n:o 40, i anledning af väckt motion om ändring af 18 kap. 11 § strafflagen; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Konungen i fråga om ändring i förordningen angående försäljning af vin och maldrycker m. m. den 24 oktober 1885; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om ändring i sättet för utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår till egare af vissa skattefrälsehemman.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran nedannämnda sistlidne dag bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets utlåtanden n:is 53 och 54, sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 3, sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 4, bevillningsutskottets betänkanden n:is 14 och 15, lagutskottets utlåtanden n:is 32—36 samt 41 och 42 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9.

Herr talmannen tillkännagaf, att han, jemlikt en vid talmanskonferens träffad öfverenskommelse, finge föreslå, att lagutskottets utlåtande n:o 41, statsutskottets utlåtanden n:is 53 och 54, bevillningsutskottets betänkanden n:is 14 och 15 samt lagutskottets utlåtande n:o 42 skulle i nu nämnda ordning uppföras på föredragningslistan till kammarens sammanträde måndagen den 4 nästkommande maj.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets ut-
görande på
landet.
(Forts.)

Fortsattes föredragningen af lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af väckta motioner om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

Den af utskottet föreslagna lagen.

33 §.

Herr Unger: Då den nu förevarande paragrafen icke förut blifvit uppläst, torde det tillåtas mig att påminna om dess ordalydelse. Enligt utskottets förslag lyder den sålunda:

»Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.

Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, eger häradsrätten, då väghållningsskyldig derom instämmer talan, bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren må *afhentas samt till hvilket belopp ersättning därför skall utgifvas.*»

Denna föreskift innefattar, så vidt den rör sand, grus eller sten på utmarker, något för vår lagstiftning alldeles nytt. I alla tider har det gått så till, att väglagningsmateriel å utmarker fått tagas *utan ersättning*, men då nu allt bestående skall förändras har lagutskottet kastat sig in äfven på detta gamla stadgande, som icke varit mycket öfverklagadt, och ledt till stor lättnad vid väghållningsbesvärets fullgörande. Det torde vara lätt att inse i hvilken enorm grad kostnaden för nämnda besvär måste komma att ökas, då ersättning skall lemnas för hvarje lass grus, som tages. I södra Sverige

är detta icke tillämpligt, ty der tages grus i allmänhet på inegorna och skall således redan enligt nu gällande lag betalas.

Att, då denna lag i många andra afseenden komme att ådraga de väghållningsskyldige ökade kostnader, ytterligare öka dessa genom att fastslå ersättning för sand och grus, som tages på utmark, är, enligt mitt förmenande, oklokt, och jag vill med anledning deraf föreslå, att, med bibehållande af det stadgande, som i detta afseende finnes — ty jag anser att status quo här vid lag är en ganska god grund att stå på — paragrafen måtte erhålla följande lydelse:

Å kronans allmänning äfvensom i öfrigt å skog och utmark må sand, grus eller sten till allmän vägs underhåll tagas, med iakttagande af de bestämmelser, som domstol, i händelse af derom yppad tvist, meddelar.

Af det stadgande, scm vidare förekommer i andra momentet, der det heter att, om öfverenskommelse med jordegaren ej kan träffas, häradsrätten eger att, då väghållningsskyldig derom instämmer talan, bestämma hvarest och mot hvilken ersättning grus m. m. må hemtas, följer uppenbarligen, att åtminstone i de norra orterna, der grus i allmänhet icke hemtas annorstädes än på utmark, ingen väghållare har rätt att taga sådant förr än han instämt jordegaren till häradsrätten samt, efter rättegång och vanligen äfven syn, fått bestämdt hvar och till hvilket pris grus och andra väglagningsämnen må hemtas. När denna lag träder i kraft, och under en längre tid derefter, skulle alltså de väghållningsskyldige sakna tillgång till grustag, ty, såsom vi veta litet hvar, äro öfverenskommelser i dessa hänseenden svåra att få till stånd, hvadan ock för de flesta väghållare, efter nya lagens trädande i kraft, derom förestå långvariga tvister inför domstol. Detta är enligt min uppfattning ett viktigt skäl att icke kasta sig in på denna nyhet och derigenom ytterligare försvåra lagens tillämpning.

I afseende på andra momentet skulle jag vilja tillstyrka det samma oförändradt utom hvad angår orden »öfverenskommelse, som med jordegaren träffas». Det är godt och väl att sådana kunna träffas, men för min del skulle jag önska, att garantier funnes för att icke öfverenskommelserna i någon mån blifva chimeriska. Man kan ja lätt tänka sig att jordegaren och väghållaren, som båda hafva samma intresse att väghållningsbesväret in natura drifves upp högt i pris, komma öfverens om ett pris, som i verkligheten icke betalas. I anledning deraf tager jag mig friheten föreslå den förändringen i 2 mom., att efter ordet »öfverenskommelse» införas orden: »som af särskilda nämnden godkännes». Detta torde ni, mine herrar, finna vara ett ganska nödvändigt tillägg, ty sådana öfverenskommelser kunna nu temligen lätt ske utan all kontroll och föranleda en ytterligare höjning af väghållningskostnaden.

Jag yrkar således, herr talman, att första momentet måtte erhålla den lydelse, som jag nyss föreslagit, och att det andra antages sådant det i förslaget förekommer, med inryckande efter öfverenskommelse af orden: »som af särskilda nämnden godkännes».

Herr Berg, Gustaf: Mot den siste talaren ber jag få anmärka,

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

att, äfven om denna 33 § innehåller en nyhet i lagstiftningen, är det likväl på samma gång en ganska vigtig rättsprincip, som genom densamma nu först kommit till heders. Det är visserligen sant, att den nuvarande lagstiftningen tillåter, att sand och grus för väglagning å skog och utmark må tagas utan ersättning och hvad mer är till och med utan utsyning; men detta är, så vidt jag förstår, ett ingrepp i eganderätten, som icke längre bör få fort fara. Denna nya paragraf synes därför vara med fullkomligt rigtiga grundsatser öfverensstämmande. För jordegaren är det i de flesta, för att icke säga i alla, fall ett intrång i eganderätten, att grus m. m. får från hans egor borttagas utan att tillstånd dertill erhålles eller ens begäres. Eganderätten till grustäkten är en förmån, lika väl värd skydd, som eganderätten till den odlade marken; och det är ett faktum, mine herrar, att på många ställen i vårt land grustäktens värde är fullkomligt lika stort som den odlade åkerjordens. Jag vill äfven erinra derom, att det stadgande, som här förekommer, återfinnes i Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års Riksdag, åtminstone till dess hufvudsakligaste delar. Den enda skillnaden mellan den nu föreslagna 33 § och nämnda proposition är den, att enligt den senare skulle häradsrätten bestämma ersättningen efter föregången undersökning; Kongl. Maj:t förutsatte således, att häradsrätten på ett eller annat sätt verkstälde en undersökning. Detta var ju en föreskrift, som af lätt insedda skäl skulle förorsaka ganska stora kostnader; till följd hvaraf det måste anses vara på goda grunder som lagutskottet nu vidtagit denna förändring. Jag ber i detta hänseende få tillägga, att äfven om under nuvarande förhållanden, då väghållningsbördan är ett onus, som uteslutande åligger jorden, det kan hafva några billighetsskäl för sig, att en jordegare å en annans mark, der tjenligast kan vara, hemtar sten eller grus, kan det efter de nya principer, som vi nu stå i begrepp att införa, då denna tunga skall fördelas på andra inkomstitlar samt andra samhällsklasser, icke anses vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att väglagningsämnen få på detta sätt bortföras. Den förre talaren framhöll mot stadgandet, att det skulle, då öfverenskommelser med jordegarna vore synnerligt svåra att träffa, medföra en mängd rättstvister. Jag tror icke att hvad han i detta hänseende befarade har mycket skäl eller fog för sig. Så vidt min erfarenhet sträcker sig, äro för närvarande tvisterna icke synnerligen talrika, då det är fråga om att på inegor taga grus å annans mark. Det brukar i allmänhet gå ganska lätt grannar emellan att träffa öfverenskommelser i den vägen, och jag tror icke det blir svårare hädanefter. Den ärade talaren framhöll äfven, att det vore att befaras, att öfverenskommelser mellan jordegare skulle blifva chimeriska, d. v. s., ersättningen skulle på papperet uppdrivas till en höjd, som icke betingades i verkligheten; men denna hans farhåga tror jag saknar all grund, då man betänker, att genom nämnden bör finnas ett korrektiv, som i detta hänseende kan kontrollera, att inga sådana öfverdrifna ersättningsbelopp må fingeras.

På dessa grunder tager jag mig friheten yrka bifall till den föredragna punkten.

Friherre Klinekowström: Jemte det jag får förklara, att jag i alla delar instämmer med den siste ärade talaren rörande denna paragrafs antagande af kammaren, har jag begärt ordet för att grunda denna begäran om bifall af paragrafen på min egen erfarenhet. Jag har en egendom, som ligger bredvid Mälaren ett par mil från Stockholm; gent emot densamma men skild genom ett vattendrag ligger det s. k. Färentuna härad, hvilket inom hela sitt område icke eger någon tjenlig grustägt, då jag deremot på min utmark invid sjön har en utmärkt sådan. Under det första 10-talet af år, jag hade egendomen, togs der grus dels för att dermed grusa vägarne inom Färentuna härad — och deremot hade jag ingenting att invända — och dels hela båtlaster, under rubrik för samma ändamål, men dermed styrdes sedan kosan till Stockholm, hvarest gruset således till högt pris dels såsom fyllnadsämne att användas i vattendragen rundt omkring Stockholm och dels såsom mursand. Det gick så långt, att en stor del kring grustaget växande ungskog ruinerades, i det att en ganska afsevärd del af den skogbärande marken för hvarje år föll ned i grusgropen. För att råda bot på detta oskick fans för mig, då lagen tillåter väghållningsskyldige att på närmaste håll å utmark taga behöfligt väglagningsämne, och jag ej ville beröfva Färentuna härads väghållare den fördel de lagligen hade, ingen annan utväg än att förordna, att de skulle få taga grus vintertiden, då Mälaren var frusen och man lätteligen kunde på isen komma öfver till Ekerön från Färentuna härad eller Svartsjölandet, men deremot skulle alla, som kommo med skutor för att frakta grus och till högt pris försälja det i Stockholm, betala en viss summa per kubikfot. Nu går det till på detta sätt, ty det är ändå en ofantlig fördel för dessa skeppare att här få hemta grus, och jag har en icke obetydlig inkomst af detta grustag. Genom ett bifall till den nu förevarande § 33 blefve jag i alla fall bättre skyddad i eganderätten både till grustaget och till ungskogen, ty jag skulle då bättre än hittills kunna förordna, hvar grus kunde få tagas, och huru långt man kunde gå in på min skog. Jag finner således alla skäl tala för bifall af denna paragraf, som blefve ett ytterligare medel att skydda eganderätten.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Herr Claëson: Då jag i utskottet icke reserverat mig mot § 33 sådan den nu föreligger, skulle man deraf kunna draga den slutsatsen, att jag gillar utskottets framställning, men detta är icke händelsen. Jag gifver i allt väsentligt den förste talaren rätt. Det är visserligen sant, att lagstiftningen bör byggas på vissa principer, såsom den andre talaren framhöll, men jag tror ock, att man ej skall drifva dessa principer in absurdum. Så är det med principen om eganderätten, då man anser den innebära, att värdelösa ting icke utan ersättning må tagas. Jag håller till allmänt nyttiga ändamål den nuvarande principen för att vara noblare och rättigare, den att, då staten lägger väghållningsbördan på en viss klass eller vissa personer i samhället, desse skola hafva rätt att utan godtgörelse taga grus och sand på annans utmark. Denna lilla inskränkning anser jag jordägaren mycket väl kunna och i billighetens namn böra tåla. Också förfäktade jag, då frågan var före inom särskilda utskottet, den me-

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

ning, som den förste talaren framstälde, och vann så till vida utskottet därför, att man gick en medelväg. Man ansåg, att under nuvarande förhållanden det kunde inträffa fall, då äfven på utmarker ett grustag hade anmärkningsvärdt värde för jordegaren. Utskottet beslöt då i denna del den förändring, att häradsrätten skulle, om vederbörande ej enades, efter instämning af väghållningsskyldig, bestämma, hvarest väglagningsämnen finge hemtas samt om och till hvilket belopp ersättning skulle utgå.

Jag förmodar, att den förste talaren har en liknande erfarenhet med min att bygga sitt yrkande på; i sådana fall har jag neraligen, såsom denne, sett, huru skamligt den ene jordegaren söker preja sig till betalning af den andre, den som har väghållet. Hvad åter den i andra momentet föreslagna förändring beträffar, kan jag icke biträda densamma. Den särskilda nämnden finnes icke alltid att tillgå, men frågor om grus, hvar det må tagas o. s. v., äro sådana som hvarje år kunna uppstå. Möjligen har man i många år varit ense om platsen och ersättningen m. m., men så kommer en annan jordegare, i följd hvaraf ny öfverenskommelse måste träffas, och då finnes icke någon särskild nämnd, som kan pröfva denna sak.

Jag skulle för min del ej hafva något emot herr Ungers förslag; men, då nu, likasom i särskilda utskottet, de finnas, som anse, att det går för långt, vill jag yrka bifall till särskilda utskottets förslag i denna del, som endast deri skiljer sig från det nu föreliggande, att enligt det förra häradsrätten egde bestämma »om och till hvilket belopp» ersättning skall utgifvas, under det i det senare endast står: »till hvilket belopp». Det torde afskräcka från försök att preja väghållarne, och jag föreställer mig, att det äfven skulle kunna afhålla en och annan från dessa för domaren så motbudande rättegångar.

Herr Annerstedt: Med den andre talaren i ordningen instämmer jag fullkomligt deri, att det är lagstiftarens ovilkorliga skyldighet att skydda eganderätten, och att således en lagförändring, som skulle hafva till syfte endast att bereda eganderätten skydd, icke borde gifva anledning till grundade anmärkningar. Men, mina herrar, här är icke fråga om att skydda eganderätten. Genom den af lagutskottet föreslagna ändringen i nu gällande lag åstadkommes icke något bättre skydd för eganderätten, utan befrias de enskilde jordegarne från en skyldighet, som hvilat på deras jord från urminnes tid. Lika orätt som det skulle vara, om lagstiftaren under åberopande af skydd för eganderätten upphäfde de servitutsrätter, som enskilde jordegare emellan förekomma, lika origtigt är det enligt min uppfattning att i detta fall, under påståendet att vilja skydda eganderätten, vidtaga en lagstiftning, som skulle upphäfva den med de vanliga servitutsrättigheterna fullt analoga rätt för vägbyggnadsskyldige jordegare att taga sand, grus eller sten på grannars egor. Det är nermaligen för hvar och en, som tager kannedom om stadgandet i 12:te § 25 kap. byggningsbalken, då man besinnar, att detta lagstadgande i vår rätt icke var någon nyhet, klart, att här gäller det frågan om upphäfvande af en servitutsrätt, som för närvarande hvilat på viss utmark. Jag tillåter mig att med en kort benämning kalla denna rätt för en

servitutsrätt, ehuru medgifvas bör, att från rent teoretisk synpunkt densamma i vissa afseenden skiljer sig från servitutsbegreppet. Men från den synpunkt, som här är i fråga, är denna rätt fullkomligt likartad med en servitutsrätt. Och vid sådant förhållande torde det vara lämpligast att under diskussionen begagna ett uttryck, som är lätt att fatta och der ordet för en hvar genast betecknar hvad frågan gäller, framför att begagna en ordvändning, som visserligen skulle vara korrektere, men som skulle hafva det felet att vara lång och omständlig och måhända svårare att genast uppfatta. Då nu så är, att den rätt, hvarom frågan gäller, är en servitutsrättighet, synes det otvifvelaktigt vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att denna rätt fortfarande bibehålles hvilande på jorden, och tillräcklig rättsgrund saknas att genom dess upphäfvande göra väghållningsbesväret för öfriga byggnadsskyldige tyngre. Och den omständigheten, att man i beskattningshänseende gör förändring i väglagstiftningen, kan icke innebära någon tillräcklig anledning att vidtaga ändringar i det på privaträtten grundade förhållandet, att de särskilda jordegare, hvilka enligt den nya lagen skulle förblifva skyldiga att utgöra väghållningsskyldigheten in natura, fortfarande skulle vara berättigade att på utmark, der grustag är beläget, utan ersättning taga det för väglagningen nödiga grus. Något tvång att för eganderättens bevarande upphäfva denna rättighet har icke af den föregående talaren blifvit uppvisadt. Icke heller innehålles i utskottets betänkande något dylikt bevis; ty den omständigheten att jordegaren, ifall det blefve förbudet för den väghållningsskyldige att utan afgift taga grus på utmarken, derigenom skulle få större inkomst än förut, detta kan enligt mitt förmenande omöjligt anses såsom något bevis härför eller såsom en tillräcklig rättsgrund att ändra hittills gällande lag i det syfte, att en sådan ökad inkomst eller ökad förmån skulle genom lagstiftning honom beredas. Det förhållande, att denna rätt kan missbrukas, bör naturligtvis leda dertill, att, om så behöfves, för utöfvandet af densamma stadgas sådana former och föreskrifvas sådana försigtighetsmått, att missbruken förebyggas, och det är inga svårigheter för lagstiftaren att i detta ämne gifva dylika föreskrifter, ehuru vid detta tillfälle någon återremiss i sådant syfte icke kan komma ifråga. Men det kan icke möta några svårigheter att framdeles få sådana vilkor fogade till lagen.

För öfrigt kan det sättas i fråga, om dylika tilläggsbestämmelser för närvarande skulle vara oundgängligen behöfliga. Atminstone framgick af den föregående talarens anförande, att för honom icke mött några svårigheter att med nu gällande lag förekomma, att missbruk vid utöfvningen af ifrågavarande rättighet egde rum. Under sådana förhållanden och då, på sätt den föregående talaren antydt, ett upphäfvande af den nu gällande servitutsrätten i fråga om grustägt skulle medföra ett betydligt förökande af kostnaderna för väghållningen, synas tillräckliga skäl tala för bifall till det af den förste talaren framställda förslaget. Det är ju gifvet att, så vida Första Kammaren antager förslaget, lagutskottet vid en blifvande sammanjemkning har tillfälle att så formulera detsamma, som utskottet finner lämpligt.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

På dessa grunder vågar jag anhålla om bifall till herr Ungers förslag.

(Forts.)

Herr Gahn: Man har här under diskussionen yttrat, att grustägt skulle vara en för jordegaren värdelös sak, och att man följaktligen tyckte, att icke något intrång i eganderätten skedde, om man medgäfvde allmänheten att få på annans utmark taga sand och grus. Jag hyser deri en fullkomligt motsatt åsigt. Det finnes fall, der grustäkten å en egendom är af så liten omfattning, att egaren mer än väl sjelf behöfver detta grus för att underhålla sina egna vägar, och då förefaller det mig orätt, att andra skola för underhållet af de allmänna vägarne få uttömma dessa grustillgångar, så att egaren sedan står utan och kanske får dyrt köpa grus för underhållet af sina egna vägar. Grustagen äro således under sådana förhållanden alldeles icke någon värdelös sak för jordegaren. Det blir tvärt om ett ganska stort intrång i eganderätten, om man medgifver en sådan rätt till grustägt.

Vidare förekommer på vissa orter, att grussamlingar äro mycket sällsynta och måste med stora kostnader eftersökas på skogarna för egarens eget behof. När han då nedlagt stora kostnader för att söka och slutligen funnit och blottat ett grustag, skall allmänheten rusa dit och begagna sig af hans påkostnader för att taga bort gruset. Sådant finner jag orättvist, och om också sådant var medgifvet fordom, så, då nu är fråga om att ställa väghållningsbesväret på rättvis grund, så att alla skola deri deltaga, finner jag äfven rättvisan kräfva, att icke jordegaren skall vara nödsakad att släppa till grus för intet.

För min del yrkar jag därför bifall till utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Jemte det jag instämmer i den siste talarens yttrande, ber jag att särskildt få påpeka, att talaren på dalabänken såsom skäl för sitt yrkande framställt den åsigten, att det icke vore lämpligt att hindra personer att för allmänna ändamål taga värdelös egendom. Ja, det är just denna åsigt, som ligger till grund för den bestämmelse i fråga, som nu gäller. Då det stadgades, att man utan ersättning finge å utmark taga grus och sten, var nemligen allmänna uppfattningen den, att utmarker vore så godt som värdelösa. Detta förhållande är nu alldeles förändradt. I de flesta orter har utmarken nu ett helt annat värde, än då lagen skrefs. Man är nu vanligen lika rädd om utmarken som om inegorna. Jag har emellertid sett ställen, der rättigheten att hemta grus och sten mycket missbrukats. Genom att taga grus i hålor här och hvar har man förstört icke blott enstaka jordbitar utan stora delar af utmarken. Då grunden för lagen, ratio legis, upphört, synes det mig riktigt att också upphäfva sjeliva lagen.

Samme talare nämnde, att han hört exempel på att jordegare försökt att oskäligt preja beträffande ersättning för grushemtning. Ja, sådana försök kunna ju göras, men jag antager, att vid den domstol, der den ärade talaren är ordförande, sådana prejningsförsök misslyckats. Vidare påpekade han, att det skulle möta stora svårigheter för den närmaste tiden, om detta stadgande infördes. Det skulle draga ut länge, innan jordegarna hunne skaffa sig erforderligt grus. Jag tror, att han kan vara lugn i detta afseende, ty i de flesta

trakter finnas grustag för den närmaste tiden ordnade, så att det nog finnes det tillräckligt för de närmaste årens behof. Jag tillåter mig slutligen påpeka, att lagutskottets förslag i nu förevarande afscende öfverensstämmer med det förslag Kongl. Maj:t 1889 aflemnade till Riksdagen. På dessa grunder tager jag mig friheten yrka bifall till lagutskottets förslag.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Herr Unger: Med anledning af den siste talarens yttrande, att stora missbruk kunna begås vid grustägt, så att stora gropar onödigtvis upptagas här och der på utmarken, ber jag att få fästa uppmärksamheten på nu gällande föreskrift i kongl. brefvet af den 25 nov. 1802, att, »då vägbyggare vilja hemta sand å andra hemmans inegor, åkergården, ångar och hagar, bör jordegaren deröfver förut ofelbart höras och, i händelse af motsägelse, dermed på enahanda sätt som med åverkansmål efter lag förfaras, samt alla stridigheter om väglagningsämne tagande tillhöra domarens i orten pröfning;» hvaremot sand å skog och utmark må tagas, *då det sker i den ordning att »gropar ej på flera ställen öppnas».*

Han förmenade vidare, samme talare, att det skulle finnas tillräckliga grustag nu, så att det icke blefve några tvister i den närmaste framtiden. Ja, nu finnas nog grustag att för väghållarne anlita, men frågas: hvar skola de taga grus, sedan nya lagen träd i kraft? Det är detta, som kommer att väcka tvister, och lydelsen af 33 §, att man, innan grus får tagas, antingen skall träffa öfverenskommelse eller få afgjort inför rätta till hvad belopp gruset måste ersättas, skall hafva till följd, att väghållarne i mellersta och norra delarne af riket under ett par tre år, innan alla dessa många rättegångar hunnit afgöras, sedan nya lagen träd i kraft lära komma att alldeles sakna grustag.

Ett annat förhållande är det i södra Sverige; der finnas grustag på inegorna, och der är det redan nu bestämdt, hvad man skall betala. I de norra orterna deremot blifva väghållarne, som sagdt, utan grus de första åren. Ensamt med hänsyn till den omständigheten torde man icke böra nu vidtaga en åtgärd, som försvårar öfvergången från gamla till nya systemet.

Det yttrades af en högt ärad talare här midt emot, att en sammanjemkning inom lagutskottet skulle komma att ske, om förslaget ginge igenom. Jag ber att dervid få erinra, att det förslag, som han och jag framställt, håller på det bestående, och att det andra förslaget åsyftar en omstörtning deraf. Vi hafva således vid eventuel sammanjemkning denna fördel på vår sida.

Herr Claësons förslag är visserligen en bit på väg i samma syfte, som jag tagit mig frihet förorda, men det lider, äfven det, af det felet, att det, om öfverenskommelser ej kunna träffas, förutsätter rättegångar och tvister, innan grus får tagas, hvarför jag fullföljer yrkandet om bifall till det af mig vördsamt framställda förslaget.

Herr Sjöcrona: Den nu föreliggande frågan har, såsom många andra, två sidor, en principiell och en praktisk.

Den principiella sidan berör den frågan, huru vida man skall i lagen tillerkänna de väghållningsskyldige rätt att göra sådant intrång

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

på annans enskilda egor, att de der skola få taga grus och sten till väglagning utan någon som helst ersättning, när det sker på utmark. Jag vågar föreställa mig, att då man år 1891 skall skriva en fullkomligt ny lag i detta ämne, man väl icke rätt gerna kan vilja längre behålla en föreskrift af den beskaffenhet, att ett sådant intrång på eganderätten skulle få ega rum utan någon som helst ersättning, äfven om ett sådant grustag kunde för egendomen i fråga hafva högt värde, hvilket ju, såsom en föregående talare ock erinrat, ofta kan vara fallet. Det allra längsta, hvartill jag kunde gå, skulle vara att taga det förslag, som framställdes af särskilda utskottet 1889, nemligen, att man i stället säger, att häradsrätten skall bestämma, »om och till hvilket belopp» ersättning skall utgå för att, såsom herr Claëson riktigt fästade uppmärksamheten vid, gifva en antydan om att, derest det grustag, som är i fråga, är för egendomen alldeles värdelöst, häradsrätten icke skall vara ovilkorligt skyldig att döma till ersättning. Begränsar man frågan till valet emellan detta särskilda utskottets förslag och det nu af lagutskottet framställda, är frågan ofantlig liten och obetydlig; och härmed kommer jag in på den praktiska sidan af saken. Från den sidan sedt må sägas, att saken är så obetydlig, att man kan vara med om hvilketdera förslaget som helst. Jag var ordförande i 1889 års särskilda utskott och ansåg mig icke nödsakad att reservera mig mot den redaktion, som då antogs, men då nu inom lagutskottet en annan åsigt gjort sig gällande, gifver jag företräde åt den. Enligt den föredragna § måste man, så snart öfverenskommelse icke kan träffas, alltid vända sig till häradsrätten, och häradsrätten skall bestämma om och hvar man får hemta grus. Finner häradsrätten, att grustaget är af föga eller intet värde, sätter naturligtvis häradsrätten ersättningen så lågt, att den blir detsamma som ingenting, och då spelar denna ersättning ju ingen rol. Men man gör måhända den invändningen, att man på detta vis uppmanar till rättegångar, och rättegångar kosta penningar. Om likväl en väghållningsskyldig, som vill hemta grus på en jordegares område, i vitnens närvaro erbjuder honom lika eller högre ersättning, än häradsrätten finner sig böra tilldöma honom, är det ju gifvet, att häradsrätten i sådant fall icke tillerkänner den krånglande jordegaren rättegångskostnadsersättning.

Med afseende härå yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Tamm Hugo: Jag tror, att den olika uppfattningen i denna fråga beror på den kännedom hvar och en har om olika lokala förhållanden. Det lider intet tvifvel, att på många ställen grustagen äro så sparsamma, att det är en verklig uppoffring att afstå dessa, då man dessutom — såsom här förut påpekats — ofta har den olägenheten, att de, som taga grus, rent af förstöra grustagen. På sådana orter, der det är ondt om grus, kan jag för min del icke finna annat än att det är rättvist, att ersättning lemnas. På de ställen åter, der grustillgången är så riklig, att man kan finna grus snart sagdt hvar som helst, har det föga saluvärde. I det fallet kommer säkerligen konkurrensen att hålla grustagen nere vid så låga pris, att det icke blir synnerligen betungande för den väghållningsskyldige. Således kan jag icke finna den föreslagna ersättningen annat än

stämma med rättvisa och icke behöfva medföra synnerligen stora praktiska olägenheter.

Vill man hafva i ekonomiska förhållandena *full* rättvisa, så ser jag ingen annan utväg, än att *staten* förbundes att inköpa *alla* grustag i Sverige, der sedan hvar och en finge hemta fritt, ett förslag, som principiellt åtminstone ej stridde mot den anda, som äfven i denna lag vunnit uttryck i att staten allt jemt får sitta emellan.

Jag för min del kan icke annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Claëson: Då ingen understödt mitt förmedlingsförslag och de skäl, som af herr Annerstedt anförts till stöd för den af herr Unger föreslagna lydelsen af 1 mom. i paragrafen äro tungt vägande, ber jag, för att icke åstadkomma splittring, att få återtaga mitt förslag, och jag gör det så mycket hellre, som, om kammaren är benägen att taga herr Ungers förslag och utskottet skulle vara obenäget att gå så långt, mitt förslag möjligen kan komma att antagas som sammanjemkningsförslag af utskottet.

Herr Ölander: Jag lofvade visserligen i går att icke vidare uppträda i denna fråga, men det blef mig icke möjligt att hålla detta löfte, då jag hörde de skarpa anmärkningar, som gjordes mot denna paragraf, hvars innehåll jag till fullo gillar. Man har sagt, att sand, grus och sten äro värdelösa objekt. En föregående talare har redan tydligt ådagalagt det origtiga häri, så att jag behöfver icke säga många ord derom. Jag vill blott fråga: är verkligen grus och sten något så värdelöst, då det måste användas till ett så viktigt ändamål, som att göra de allmänna vägarne fasta och farbara? Är det värdelöst då det mångenstädes måste köpas, och skall jordegaren behöfva finna sig i att stora grustag förstöra den kringliggande skogen? Det är icke gerna möjligt, att någon kan med allvar vidhålla ett sådant påstående. Vidare sade den förste talaren, att de förhållanden, som nu existera i berörda afseende, icke framkallat klagomål. Detta bestrider jag på det högsta. Jag åtminstone har hört klagomål öfver allt, och dessa skola säkerligen stegras ju mer man kommer att värda sig om skogen. Hvertenda större träd är numera af värde, men genom dessa grustag, som öppnas än här och än der, förstöres växtligheten i stor utsträckning.

Vidare har man anmärkt, att den nu föreslagna bestämmelsen vore ett nytt, hittills okänt stadgande, men, mine herrar, icke alla nya stadganden äro dåliga, och det skälet är således sämre än hvad man anført till försvar för nyheten.

Man har äfven uttalat fruktan, att stadgandet skulle gifva anledning till prejeri och andra missbruk. Missbruk kunna ju uppstå i fråga om allt, men i detta speciella fall har man alls ingen orsak att frukta några missbruk, ty den nämnd, som är tillsatt för att uppskatta vägunderhållets värde, behöfver icke taga hänsyn till enskilda aftal mellan de olika jordegarna, utan endast till, hvad underhållet *rätteligen* bör kosta, och är berättigad att derefter bestämma underhållskostnaden. Enskilda aftal jordegare emellan kunna väl tjena

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

till ledning, men om deri uppgifna pris äro öfverdrifna, kan nämnden lätt undersöka och utreda verkliga förhållandet.

En ärad talare på stockholmsbanken påstod, att lagförslagets antagande innebure en origtighet deruti, att man upphäfde en servitutsrätt, som redan finnes. Jag vet icke, huru han kunde påstå, att detta är en servitutsrätt. En sådan är för handen, då en fastighet har rätt till vissa förmåner som af en annan skola utgå, eller då en fastighet måste lida eller tåla ett visst intrång af en annan, men att utsträcka servitutsbegreppet derhän, att det äfven skulle innefatta det fall, hvarom nu är fråga, är väl ej riktigt. Den skyldighet, som här afses, är att anse såsom ett onus, och att upphäfva ett sådant lär icke i lagstiftningen vara något ovanligt.

På grund af hvad jag härmed anfört, får jag yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att, enär olika yrkanden framstälts beträffande hvarterda stycket i nu förevarande paragraf, särskilda propositioner komme att göras rörande hvarterda stycket.

Härefter anförde herr vice talmannen, att i afseende på första stycket yrkats, dels att detsamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Unger*, att stycket skulle erhålla följande lydelse: Å kronans allmänning äfvensom i öfrigt å skog och utmark må sand, grus eller sten till allmän vägs underhåll tagas, med iakttagande af de bestämmelser, som domstolen, i händelse af derom yppad tvist, meddelar.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på styckets godkännande i öfverensstämmelse med utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Vidare yttrade herr vice talmannen, att beträffande andra stycket i föreliggande paragraf yrkats, dels att det skulle godkännas, dels ock, af herr *Unger*, att stycket skulle godkännas med den ändring, att näst efter ordet »öfverenskommelse» infördes meningen: som af särskilda nämnden godkännes.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden, och förklarade sig anse propositionen på godkännande af den lydelse, utskottet föreslagit för ifrågavarande stycke, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Unger* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner andra stycket af 33 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande stycke med den ändring, att näst efter ordet »öfverenskommelse» införes meningen: som af särskilda nämnden godkännes.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—76;
Nej—35.

34 och 35 §§, III kapitlets öfverskrift, 36—45 §§, IV kapitlets öfverskrift samt 46 §.

Godkändes.

47 §.

Herr Annerstedt: Herr grefve och vice talman! Mine herrar! Då grunderna för detta lagförslag äro så uppgjorda, att de väghållningsskyldige, hvilka in natura skola utgöra sina pligter, hafva fördel af att de verkliga kostnaderna för väghållningsbesvärets utgörande högt uppskattas, och denna fördel blir större för dem i samma mån som kostnaderna uppskattas högre, under det deremot för staten och öfrige väghållningsskyldige ett motsatt förhållande eger rum, så ligger det i öppen dag, att det är af största vigt, att de nämnder, hvilka skola värdera kostnaderna för väghållningsskyldighetens utgörande in natura, äro så sammansatta, att man har några garantier derför att deras uppskattningar blifva rigtige. I detta afseende synes mig den af lagutskottet föreslagna särskilda nämnden erbjuda allt för ringa garantier. Det yttrades visserligen under gårdagens diskussion, att det i hvarje län finnes hederliga personer och att endast sådana skulle inväjas i nämnderna, der man med säkerhet kunde antaga dem komma att göra rigtige och goda uppskattningar. Men, mine herrar, först och främst är det en af erfarenheten vitsordad regel, att om de personer, som sättas att uppskatta ett ting, hafva något intresse af att uppskattningen verkställes så, att den utfaller i en viss riktning, de, oakadt de äro hederliga och bra karlar, låta sin uppfattning medvetet eller omedvetet i större eller mindre mån influera på denna uppskattning. Derför har det ock varit för lagstiftaren angeläget att tillse, att när domare hafva att afgöra rättstvisten eller företaga uppskattningar, några enskilda intressen eller hvad man benämner jäf icke må förekomma hos dem. Då man söker organisera nämnder för att verkställa uppskattningar, kan man icke i detta afseende på nämndernas ledamöter ställa samma fordringar som på domare, ty då skulle ofta inträffa, att man blefve nödsakad att söka ledamöterna på för långt håll och derjemte vid valet vore inskränkt till personer, hvilka af andra omständigheter, såsom bristande sakkännedom o. d., icke vore lämpliga att taga plats i nämnden.

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

Här står deremot en annan metod lagstiftaren till buds, nemligen att sammansätta nämnderna så, att de olika intressena der blifva någorlunda jemnt representerade och derjemte insätta ett tillräckligt antal ledamöter, som kunna betraktas såsom ojäfvige.

Den nämnd, hvarom här är fråga, är så sammansatt, att de väghållningsskyldige deri insätta två ledamöter och de två öfrige förordnas af konungens befallningshafvande. Man behöfver icke mycket betrakta sammandraget öfver fyrktalen på landet för att kunna i likhet med en talare under gårdagen framställa det påståendet, som icke kan vederläggas, att med undantag af några bruksdistrikt och några kommuner, der ett eller annat stort industrielt etablissement är beläget, hvilka orter dock utgöra ett försvinnande fåtal, jordegarne, de som skola utgöra underhållet in natura, öfver allt utgöra en så absolut majoritet, att det aldrig någonsin komme att inträffa, att andra än jordegare blefve valda på de kommunalstämmor eller sammanträden, hvari ledamöter i nämnden skulle af de väghållningsskyldige utses. Det är naturligt att jordegarne, hvilka hafva så stort intresse af att väghållningstungan icke uppskattas för lågt, skola se noga till, att till värderingsmän endast väljas personer, om hvilka hvarje misstanke att de skulle göra för låg uppskattning på förhand är utesluten. På detta sätt skulle nu i nämnderna insättas två personer, hvilka alltid skulle vara benägna att så högt som möjligt uppskatta kostnaderna för väghållet in natura.

Det återstår då de två ledamöterna i nämnden, hvilka skulle förordnas af konungens befallningshafvande. Om man ser hvilken ersättning i 50 § är bestämd för ledamöterna i uppskattningsnämnden, tror jag icke, att det påståendet är för djerft, att då konungens befallningshafvande skall utse ledamöter i alla de särskilda nämnder, som behöfvas för verkställande af de uppskattningar, hvilka förekomma inom länet, konungens befallningshafvande mången gång icke skall kunna vara säker derpå att de personer, som utses, äro sådana, att de hafva både vilja och förmåga att se till att uppskattningarne icke blifva allt för betungande och att de blifva någorlunda lika inom de olika taxeringsdistrikten i länet. För detta ändamål synes mig ytterligare garantier än de förslaget erbjuder nödvändiga, i synnerhet om man derjemte hågkommer att misstag, som begås vid uppskattningarne, icke kunna rättas på tio år.

Vid sådant förhållande skulle mitt yrkande rätteligen vara, att denna paragraf blefve återremitterad till lagutskottet, för att utskottet måtte blifva i tillfälle att uppgöra förslag till en sådan sammansättning af nämnden, som lemnade större garantier för ett opartiskt afgörande af de värderingar, hvilka till dem hänskjutas. Men då frågans ställning till följd deraf, att Andra Kammaren redan fattat beslut, nu är sådan, att en återremiss icke skulle tjena till något, torde icke något annat återstå än att här föreslå en annan sammansättning af nämnden.

Mitt förslag går i främsta rummet derpå ut, att i lagen intagas bestämda föreskrifter, att af de två ledamöter, hvilka de väghållningsskyldige utse, den ene skall vara sådan, att han är skyldig att fullgöra väghunderhållet in natura, och den andra sådan, att han icke är

pligtig att utgöra väghållningsskyldigheten på detta sätt. Genom en sådan anordning skall man i nämnderna få representanter för de båda olika intressen, som söka göra sig gällande vid uppskattningen.

Då jag vidare är af den åsigt, att det är för den allmänna rättskänslan ytterst stötande, om det skulle inträffa, att i två härad, som gränsa till hvarandra och hvilkas vägar äro lika svåra att underhålla, der man har lika långt till grustag o. d., ersättningsskyldigheten bestämdes så olika, att den i det ena komme att uppgå till mångdubbel större belopp än i det andra, förefaller det mig lämpligast, att för undvikande af sådana missförhållanden de två af konungens befallningshafvande utsedde ledamöterna väljas för hela länet. Jag anser mig hafva stöd för detta yrkande uti ett yttrande af lagutskottets ordförande, om ock ej afgifvet till protokollet under gårdagens diskussion, att han vore af den åsigt, att konungens befallningshafvande skulle komma att tillse, att de af dem utsedde ledamöterna fungerade på flera ställen.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit uttaladt, och då det derjemte torde vara lämpligt att en möjlighet förefinnes till någon jemkning i det af mig framställda förslaget, derest detsamma af kamraren antages, tillåter jag mig ock föreslå, att ordföranden i nämnderna — i likhet med hvad förhållandet är beträffande en annan uppskattningsnämnd — utnämnes af Kongl. Maj:t.

Jag får följaktligen föreslå, att den 47 § gifves följande förändrade lydelse:

»Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes länsvis af en nämnd, hvars ordförande Kongl. Maj:t på förslag af landshöfdingen förordnar, och till hvilken nämnd landshöfdingen utser en ledamot. Ordföranden och den ständiga ledamoten i nämnden förordnas hvardera för tre år. Derjemte skola i hvarje väghållningsdistrikt de väghållningsskyldige utse två tillfälliga ledamöter, en egare af jordbruksfastighet och en väghållningsskyldig, som icke är pligtig att utgöra vägunderhållet in natura, att i nämnden deltaga i uppskattningen af underhållskostnaden inom vägdistriktet. Val af tillfälliga ledamöter verkställes (lika med utskottets förslag) — — — sammanlagda vägfyrktal. I samma ordning, som för utseende af nämndens ordförande och ledamöter är stadgad, böra för dem förordnas suppleanter.

En efter analoga grunder sammansatt nämnd har, såsom jag nyss nämnde, i ett annat uppskattningsändamål länge verkat i vårt land och, så vidt min erfarenhet sträcker sig, hafva resultatet af dess arbete utfallit fullt tillfredsställande. Jag syftar på den nämnd, som varit i verksamhet för reglering af presterskapets adöning.

Herr Sjöcrona: Jag kan säga, att jag i allt hvad den näst föregående talaren anförde till stöd för sitt framställda förslag instämmer med honom. Syftemålet med hans förslag är ju att bereda ett jemnt inflytande inom nämnden åt begge de stridiga intressen, som kunna göra sig gällande och tillika bereda tillräckligt inflytande i nämnden åt ett element, som bör stå öfver alla enskilda intressen och bevaka

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

det allmännas rätt. Förslag har också förevarit i lagutskottet att denna nämnd skulle bestå af fem ledamöter, af hvilka konungens befallningshafvande utsåge ordföranden och två ledamöter, och om detta förslag vunnit pluralitet, hade jag för min del visserligen varit med derom. Jag föreställer mig dock, att lagutskottets förslag bereder tillräckliga garantier i det syfte, som här antyds. Det stadgas i 48 §:

»Hvad de fleste i nämnden säga, gäller som nämndens beslut. Vid lika röster eller der hvar har sin särskilda mening gäller ordförandens.»

Således, om de två af konungens befallningshafvande utsedde ledamöterna hålla tillsammans, blir deras mening alltid gällande, och om de tre ledamöterna hafva hvar sin mening, gäller den af konungens befallningshafvande utsedde ordförandens. Då härtill kom, att ju flera ledamöter, man insatte i nämnden, desto större blefve kostnaderna och desto svårare blefve det att få lämpliga personer att åtaga sig detta uppdrag, ansåg jag mig kunna och böja vara med om detta förslag.

Hvad särskildt angår det af talaren framställda förslag att ordföranden skulle utses af Kongl. Maj:t, vill jag endast erinra derom, att detta Kongl. Maj:t utseende af ordförande skulle, såsom ock förslaget är, ske på förslag af konungens befallningshafvande, och det skulle blifva alldeles undantagslöst att icke Kongl. Maj:t till ordförande utsåge den af konungens befallningshafvande dertill föreslagne, hvadan det faktiskt blefve konungens befallningshafvande, som tillsatte ordförande. Det vill då synas, som vore det temligen onödigt att besvara Kongl. Maj:t med en sådan mängd framställningar, som dock fordrade sin expedition och betungade arbetet inom civildepartementet. Med afseende härå yrkar jag bifall till utskottets förslag i denna paragraf.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att beträffande den nu föredragna paragrafen yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Annerstedt*, att paragrafen skulle erhålla följande lydelse: Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes länsvis af en nämnd, hvars ordförande Kongl. Maj:t på förslag af landshöfdingen förordnar, och till hvilken nämnd landshöfdingen utser en ledamot. Ordförande och den ständiga ledamoten i nämnden förordnas hvardera för tre år. Derjemte skola i hvarje väghållningsdistrikt de väghållningsskyldige utse två tillfälliga ledamöter, en egare af jordbruksfastighet och en väghållningsskyldig, som icke är pliktig att utgöra vägunderhållet in natura, att i nämnden deltaga i uppskattningen af underhållskostnaden inom vägdistriktet. Val af tillfälliga ledamöter i nämnden verkställes — — (lika med utskottets förslag) — — sammanlagda vägfyrktal. I samma ordning, som för utseende af nämndens ordförande och ledamöter är stadgad, böra för dem förordnas suppleanter.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden, och förklarade sig anse propositionen på

den nu föredragna paragrafens godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.*

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

(Forts.)

Den, som godkänner 47 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, besluter Kammarerna, att paragrafen skall erhålla följande lydelse: Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställs länsvis af en nämnd, hvars ordförande Kongl. Maj:t på förslag af landshöfdingen förordnar, och till hvilken nämnd landshöfdingen utser en ledamot. Ordförande och den ständige ledamoten i nämnden förordnas hvardera för tre år. Derjemte skola i hvarje väghållningsdistrikt de väghållningsskyldige utse två tillfälliga ledamöter, en egare af jordbruksfastighet och en väghållningsskyldig, som icke är pliktig att utgöra vägunderhållet in natura, att i nämnden deltaga i uppskattningen af underhållskostnaden inom vägdistriktet. Val af tillfälliga ledamöter i nämnden verkställs — — — (lika med utskottets förslag) — — — sammanlagda vägfyrktal. I samma ordning, som för utseende af nämndens ordförande och ledamöter är stadgad, böra för dem förordnas suppleanter.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—52;
Nej—58.

48 §.

Herr Annerstedt: Då genom bestämmelserna i detta förslag staten skulle komma att åläggas betydande skyldigheter, torde, i öfverensstämmelse med hvad i andra likartade förhållanden eger rum, ett stadgande deri böra intagas, att kronans ombud skall ega rättighet att närvara vid uppskattningsnämndens sammanträden. Jag föreslår därför, att till 48 § fogas ett tredje moment, så lydande:

»Vid nämndens sammanträde skall kronombud vara tillstädes för bevakande af kronans rätt».

Jag anhåller vördsamt om bifall härtill.

Första Kammarens Prot. 1891. N:o 27.

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärers
utgörande på
landet.

(Forts.)

Herr Larsson, Liss Olof: För min del kan jag icke underlåta att yrka bifall till denna paragraf oförändrad. Skall icke kronans rätt vara fullt betryggad sedan kammaren antagit herr Annerstedts förslag, enligt hvilket Kongl. Maj:t skall tillsätta ordföranden i nämnden och Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall utse en ledamot deri? Jag tycker att, om nu detta förslag också skulle antagas, blefve det tårta på tårta. Det är väl icke meningen att nämnden skall blifva så dyr som möjligt eller att göra förslaget så oaptitligt som möjligt i Andra Kammaren. Det blir, enligt mitt förmenande, svårt att få igenom paragraf 47, sådan kammaren nu formulerat den, men jag tror att det blir ännu större svårigheter att få detta igenom. Om man såsom herr Annerstedt hyser en sådan misstro till allt hvad jordbrukare heter, att han tror att de vilja »klå kronan» allt hvad de kunna, så kan jag förstå detta förslag, men jag för min del hyser förtroende för dem och anser således icke en dubbel kontroll behöflig. Såsom nämnden är sammansatt, enligt utskottets och det af kammaren nyss antagna förslaget, har den sidan, som skall bevaka det allmännas rätt, öfverhanden. Jag anser därför kronans rätt bevakad äfven utan att de väghållningsskyldige betungas med att äfven kronoombud skall i nämnden närvara.

I detta anförande instämde friherre *Klinckowström*.

Herr Treffenberg: I 49 §, hvilken kommer att föredragas näst efter denna, finnes, såsom herrarne se, stadgadt att mot nämndens uppskattning klagan icke får föras. Som jag kommer att der framställa det påståendet — om ingen vill derifrån befria mig, hvilket jag helst säge — att klagan emot nämndens uppskattning skulle få af kronans ombud i orten föras, och deraf naturligen äfven skulle följa att kronoombudet skulle vid uppskattningstillfället vara närvarande, förenar jag mig i det af herr Annerstedt framställda yrkande.

Herr Stråle: På de af herrar Annerstedt och Treffenberg anförda skäl anhåller jag att få yrka bifall till förslaget; dock hemstämmer jag dervid, om icke ordet *skall* bör förändras till *eger*, ty det kan hända att kronoombudet blir förhindradt att närvara, och då skulle sammanträdet icke kunna ega rum.

Jag hemställer således om bifall till herr Annerstedts förslag med ändring af ordet *skall* till *eger*.

Herr Annerstedt: Med anledning af herr Stråles yrkande får jag förändra redaktionen af mitt förslag så att ordet *skall* ändras till *eger*. Det blir då konungens befallningshafvandes sak att tillse, det ombudet är närvarande vid nämndens sammanträden.

Herr Hasselrot: Om, såsom en talare ifrågasatte, klagan öfver nämndens beslut finge föras, så synes det mig lämpligt och riktigt att i förevarande paragraf stadgande införes derom, att kronoombud skall vid nämndens sammanträden närvara. Det är nemligen svårt för ombudet att föra klagan, om det icke egt rättighet att vid för-

rättningen vara närvarande. Men då jag hyser den uppfattning att, på sätt utskottet föreslagit, klagan icke må få ega rum i detta fall, synes mig intet rimligt skäl finnas för att i förevarande paragraf tillägga den af herr Annerstedt föreslagna bestämmelsen att kronombud skulle vara vid nämndens sammanträden närvarande. Om konungens befallningshafvande utnämner två ledamöter i nämnden eller, såsom nu föreslagits, en ledamot af konungens befallningshafvande och ordföranden utses af Kongl. Maj:t, synes mig, som om man med allt skäl kunde anse kronans rätt fullkomligt tillräckligt tillgodosedd. För närvarande yrkar jag bifall till 48 § oförändrad.

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

Herr Treffenberg: Till min ledsnad har herr Annerstedt öfvergifvit sitt första förslag. Jag ber därför att få taga upp det. Det är gifvet att, om kronans ombud är förhindradt, så är det icke något hinder för att i stället förordna annan kronobetjent, såsom vid en mängd andra tillfällen eger rum. Jag anser mig ovilkorligen böra hålla på att kronombud är närvarande vid uppskattningen, då, såsom jag önskar, klagan bör få föras af kronombudet. Deremot är gifvet att, om man har den uppfattning som den föregående talaren har, man skall motsätta sig den här föreslagna ändringen.

Jag ber att få föreslå, att proposition främställes på herr Annerstedts ursprungliga förslag så att ordet: *skall* kommer att kvarstå.

Herr Anderson, Albert: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det är en väsentlig skilnad emellan de förrättningar, hvarom här är fråga, och de förrättningar, der det gäller att bestämma en skatt till staten eller kommunen. Vid bestämmandet af skatter till staten, såsom vid bevillingens påläggande, är det de skattskyldige, som beskatta sig sjelfva, och staten har ett ombud närvarande vid förrättningen för att se till att staten får sin rätt. Förhållandet är helt annorlunda med den här föreslagna förrättningen, der det i sjelfva verket blefve fråga om att beskatta staten, då det är på förhand bestämdt, att staten skall bidraga till väghållet med en tiondedel af det belopp, hvartill väghållningskostnaden uppskattas vid förrättningen. På grund af det sätt, hvarpå den nämnd, som fått sig uppdraget att verkställa beskattningen, blifvit sammansatt, anser jag i likhet med den förste ärade talaren det alldeles nödvändigt för bevarande af kronans rätt, att kronombud är närvarande vid nämndens sammanträden. Jag instämmer således i herr Treffenbergs förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i afseende på nu föredragna paragraf yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:) af herr *Treffenberg*, att paragrafen skulle godkännas med tillägg af följande nya stycke: Vid nämndens sammanträde skall kronombud vara tillstädes för bevakande af kronans rätt; och 3:o) af herr *Stråle*, lika med herr *Treffenberg*, med den ändring att i det föreslagna tillägget ordet »skall» utbyttes mot ordet »eger».

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr Treffenbergs yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits paragrafens godkännande utan förändring, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att 48 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall godkännas med tillägg af följande nya stycke: Vid nämndens sammanträde skall kronombud vara tillstädes för bevakande af kronans rätt röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen utan förändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—65;
Nej—45.

49 §.

Herr Helander: I § 49 har utskottet tillagt de fyra sista raderna, som börja med orden: »Då ny vägdelning sker, skall . . .» o. s. v. I denna mening förekommer till en början ett tryckfel, som i hvarje fall bör rättas. Det bör nemligen heta »inträffade» i stället för »inträffande». Det var emellertid ej endast för att påpeka detta, som jag begärde ordet. Min anmärkning gäller den meningen, att, då ny vägdelning sker, skall i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum, hvarvid *den sist fastställda graderingen* bör ligga till grund. När uppskattning sker och man dervid skall taga till ledning den *sist fastställda graderingen*, kan denna *sist fastställda gradering* möjligen vara gjord 100 år derförut. Det är ej någon bestämd tid, när vägdelning skall ske, utan det beror på när förändrade förhållanden dertill föranleda. Det kan väl ej vara rimligt att föreskrifva något sådant som det anmärkta, då man gör en ny uppskattning; klart är, att det är just den nya gradering, som sker vid vägdelningen, af hvilken man bör taga rättelse, då, i sammanhang med denna, man sedan uppskattar kostnaden. Jag antager, att annat ej heller är

utskottets mening, utan att utskottet har tänkt sig att då en sådan uppskattning sker, utan förening med vägdning, således 10 år efter denna och vidare hvar tionde år, skall man taga den sist fastställda graderingen till rättelse. Jag tror därför, att meningen varit, att de sista orden skulle hafva lagts in litet förut, så att det skulle hetat: »Åskas efter sagda tids förlopp ny uppskattning, ankommer det på konungens befallningshafvande att, efter de väghållningsskyldiges hörande, om sådan förordna, hvarvid den sist fastställda graderingen bör ligga till grund, der ej sedermera inträffade förhållanden annat föranleda. Då ny vägdning sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum». Jag tror visserligen, att det ej varit skada, om hela meningen: »Då ny vägdning . . .» o. s. v., som tilllagts, alldeles uteslötes, men jag skall dock ej påyrka det. Dock håller jag före, att det vore nyttigt, om orden omkastades på sätt jag föreslagit.

Jag yttrade i går, att jag ej var för, att klagan öfver uppskattningen ej finge föras, men derom vill jag ej göra något särskildt yrkande. Det får någon annan göra, som anser sig dertill befogad. Jag hemställer blott om den lilla omkastningen af meningarne, som jag nu föreslagit.

Herr Annerstedt: Lika väl som taxeringsnämndens uppskattning bör vara och är föremål för klagan, lika nödvändigt är det enligt min åsigt, att i detta fall ej afskåres klagorätten öfver nämndens uppskattning, som ju ligger till grund för utgörandet af ifrågavarande skatt. Då nemligen detta lagförslag betraktar ifrågavarande skyldighet såsom en beskattning, följer af allmänna rättsgrundsatser, att man ej bör utan möjlighet till klagan stanna vid ett beslut, som en af fyra personer sammansatt nämnd fattat. En sådan rätt till klagan synes mig lika nödvändig från de väghållningsskyldiges sida, hvilka skola in natura utgöra besväret, som från statens och de öfrige väghållningsskyldiges sida. Ty det är lätt att tänka sig att, om å ena sidan nämndens uppskattning kan utfalla så, att besväret in natura upptages till oskäligt högt pris, så är det å andra sidan möjligt att ett motsatt förhållande eger rum, och derjemte kunna ofrivilliga misstag eller origtigheter insmyga sig i uppskattningen. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att såsom 49 § är affattad skulle det uppenbaraste misstag i nämndens uppskattning ej kunna rättas, ty klagan deröfver får icke föras — det må aldrig så tydligt vara ådagalagd, att detsamma är felaktigt, beslutet blir i alla fall laga kraft vunnet! Och detta felaktiga beslut skulle gälla ej ett, utan tio följande år. Under sådana förhållanden och då derjemte enligt min uppfattning rätt till klagan är en konsekvens af det beslut, som fattats vid 48 §, vågar jag vördsamt hemställa, att 49 § måtte erhålla följande förändrade lydelse, hvilken lydelse är beroende på förslaget nuvarande affattning, och enligt hvilken de närmare bestämmelserna om sättet för klagan skulle komma att upptagas först i 51 §, der de på det lättaste sättet kunna införas. Början af § 49 föreslås sålunda att lyda på detta sätt: »Emot nämndens uppskattning må klagan föras

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag angående våghållningsbesvärets utgörande på landet. så, som i 51 § säges. Sedan uppskattningen vunnit laga kraft, skall den lända till efterrättelse i minst tio år . . . » o. s. v.

Herr Sjöcrona: Hvad angår det af talaren på stockholmsbänken framställda yrkande, vill det synas mig, såsom om kammaren genom den omröstning, som nyss försiggick, redan uttalat sig för ett sådant tillägg, och jag skall ej vid sådant förhållande besvara kammaren med att göra något yrkande om afslag å det af herr Annerstedt framställda förslag.

Hvad åter angår talarens på södermanlandsbänken anförande, ber jag att få bekänna, att jag ej riktigt förstod, hvad han menade. Möjligen berodde detta på, att jag ej fullt hörde, hvad han sade. Således kan jag ej ingå i närmare svaromål derpå. Mig synes den sista punkten i 49 § vara fullt tydlig och tillfredsställande. Der står, att då ny vägdelning sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum, hvarvid den sist fastställda graderingen bör ligga till grund. Det är således, enligt hvad jag kan finna, tydligt och klart, att vid den nya uppskattningen skall den senast fastställda graderingen ligga till grund, d. v. s. den, som egt rum vid den nya vägdelningen. Jag kan ej fatta, att det är något otydligt eller oegentligt deri. I det afscendet yrkar jag därför bifall till utskottets förslag.

Herr Helander: Det är dock en liten skilnad, hvartill jag får be den föregående talaren lägga märke. Det står nemligen »den sist fastställda graderingen». Graderingen kan omöjligen vara fastställd, under det att vägdelningen pågår, och det är i sammanhang med vägdelningen som man skall göra denna uppskattning. Då kan den icke vara fastställd, utan det är den förut gjorda graderingen, som är fastställd. Jag vill tillägga, att jag instämmer i det yrkande, som herr Annerstedt redan gjort, och således hemställer, att paragrafen må få sådan lydelse, som herr Annerstedt föreslagit för början, och fortsättningen i enlighet med mitt förslag.

Herr Sjöcrona: Jag vill blott fästa uppmärksamheten på, att »i sammanhang» ej är det samma som »på samma gång». Meningen är naturligtvis, att, när en ny vägdelning sker, skall till följd deraf också ny uppskattning ega rum.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att beträffande föreliggande paragraf yrkats: 1:o att densamma skulle godkännas; 2:o af herr *Annerstedt*, att paragrafen skulle erhålla följande lydelse: Emot nämndens uppskattning må klagan föras så, som i 51 § säges. Sedan uppskattningen vunnit laga kraft, skall den lända till efterrättelse (o. s. v. lika med utskottets förslag); samt 3:o af herr *Helander*, att åt paragrafen skulle gifvas följande lydelse: Emot nämndens uppskattning, — — — (o. s. v. lika med herr *Annerstedts* förslag) — — — om sådan förordna, hvarvid den sist fastställda graderingen bör ligga till grund, der ej sedermera inträffade

förhållanden annat föranleda. Då ny vägdelening sker, skall dock i sammanhang dermed förnyad uppskattning ega rum.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr Annerstedts yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

50 §.

Herr Claëson: Enligt min åsigt har utskottet i fråga om denna paragraf drifvit sparsamhetsprincipen längre än hvad med klokhets är öfverensstämmande. Det är nödigt att, för att denna uppskattning, som är af så stor vikt, skall kunna väl motsvara sitt ändamål, konungens befallningshafvande må kunna till ordförande i uppskattningsnämnden taga personer i någorlunda framstående ställning, och uppdraget bör ej genom otillräcklig ersättning blifva en för stor tunga. Kongl. Maj:t hade i sin proposition till 1889 års Riksdag föreslagit, att nämndens ledamöter skulle åtnjuta ersättning enligt IV klassen i reglementet. Då ansågs inom särskilda utskottet, dels att IV klassen i reglementet var ett olämpligt uttryck i en lag, som skulle blifva bestående, ty klassindelningen i reglementet ändras ofta, dels att denna ersättning var väl hög. Enligt IV klassen i resereglementet är dagtraktamentet 6 kronor per dag, under det att egodelningrättsledamöts dagtraktamente är endast 4,50 kronor. 4,50 kronor torde må hända vara nog för ledamöterna i förevarande nämnd, men ej i fråga om ordföranden. Till IV klassen i resereglementet höra kronofogdar, landtmätare och landtbruksingenjörer. Det är väl rimligt, att konungens befallningshafvande skall kunna få hålla sig till personer i denna samhällsställning, och det är så mycket billigare, att ordföranden har högre ersättning än ledamöterna, som icke blott hans ställning väl ofta är högre utan äfven hans tid mera tages i anspråk för skrifgöromål o. d. Skulle han förlora på uppdraget, vore det väl hårdt. En ledamot i lagutskottet, herr Wester, har formulerat en reservation, i hvilken jag instämt. Den lyder så:

»Enligt bestämmelserna i lagförslaget måste antagas, att ordföranden i särskilda nämnden skall icke allenast under förrättningen föra protokoll samt göra erforderliga anteckningar och uträkningar, utan jemväl sedermera uppsätta och renskrifva det ganska vidlyftiga uppskattningsinstrumentet, utan att han för sistnämnda arbetet, som antagligen kräfver icke obetydlig tid, eger att tillgodoräkna sig någon godtgörelse; och då med hänsyn härtill den i förslaget bestämda ersättning för medlem af nämnden eller traktamente af 4 kronor 50 öre för hvarje förrättningsdag synes mig vara för ordföranden allt för ringa samt jag dessutom befarar att, om icke en mot besväret och arbetet svarande godtgörelse erbjudes, svårighet skall yppas att erhålla fullt lämplig person till detta ganska magtpåliggande uppdrag, anser jag billighet och klokhets bjuda, att ordförandens i nämnden ersättning bestämmes till det belopp, som enligt allmänna förordningar uppbäres af kronofogde och landtmätare eller dagtraktamente med 6 kronor samt resekostnadsersättning enligt 4:de klassen i gällande

Lagförslag
angående
våghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

resereglemente, hvadan jag hemställer, att 50 § i förslaget må erhålla följande lydelse:

»Ordförande och ledamot i nämnden åtnjuta ersättning, den förre med belopp, som enligt nuvarande eller blifvande resereglemente tillkommer kronofogde, och ledamöterna i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgadt.»

Vi två, som här framställt denna reservation, stodo ingalunda så ensamma i utskottet som det synes. Tvärt om funnos ledamöter i utskottet, som icke reserverat sig, men ville sätta ordförandens ersättning högre, och att vi blefvo ensamme, berodde på den fridsamhetens och försonlighetens anda, som bjöd att i minsta möjliga mån reservera sig och som gjorde, att jag i ett par andra punkter äfven underlät att afgifva min reservation. Jag tror emellertid, att det, för att få en lämplig ordförande, är alldeles nödvändigt att göra en sådan ändring i paragrafen, att han åtminstone får det belopp, som Kongl. Maj:t föreslagit och vi hemställt om i reservationen, till hvilken jag härmed yrkar bifall.

Herr Annerstedt: I den siste talarens förslag får jag instämma till alla delar, dock med den modifikation deri, att i den af honom föreslagna lydelsen på paragrafen ordet »kronofogde» utbytes mot »härads höfding». Ordföranden i nämnden synes mig nemligen med afseende å beskaffenheten af de göromål, som skulle åt honom lemnas i uppdrag, böra väljas bland sådana personer, hvilka skäligen böra vara berättigade till en ersättning motsvarande den, som enligt resereglemente tillkommer en domare.

Herr Hasselrot: För min del får jag på de skäl, som af en föregående talare anförts, instämma i det slut, hvartill talaren på stockholmsbänken kommit, icke därför att lagen må derigenom få en sådan bestämmelse, utan därför att jag tror det vara nödvändigt, att kammaren nu bestämmer sig för ett högre arvode än den kan önska slutligen blifva resultatet. Jag hoppas och tror nemligen, att om kammaren antager herr Annerstedts förslag, kan från lagutskottet inkomma ett sammanjemkningsförslag, baserad på herr Claësons yrkande. Och under sådana förhållanden tror jag det vara klokt att för närvarande godkänna det af representanten från stockholmsbänken framställda förslag.

Herr Claëson: För det af herr Hasselrot åsyftade ändamål och för att icke åstadkomma splittring återkallar jag mitt yrkande och låter det gå upp i herr Annerstedts.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i afseende på nu förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Annerstedt*, att paragrafen skulle erhålla följande lydelse: Ordförande och ledamot i nämnden åtnjuta ersättning, den förre med belopp, som enligt nuvarande eller blifvande resereglemente tillkommer härads höfding, och

ledamöterna i likhet med hvad om ledamot i egodelningsrätt är eller varder stadgad.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr Annerstedts yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

51 §.

Herr Annerstedt: Då nu frågan blir att ordna det besvärsförfarande, som efter § 49 skulle ega rum i mål af förevarande beskaffenhet, förfaller det mig visserligen, som om i en framtid tanken ovilkorligen skulle komma att falla på det sätt, som användes vid klagan öfver uppskattning i och för bevillningen. På samma sätt som i fråga om taxeringsnämnderna en gemensam pröfningsnämnd finnes, synes det för frågor af här förevarande slag för länet lämpligen kunna finnas en gemensam nämnd, som afgjorde besvären. Men då det uppenbarligen är omöjligt att här uppgöra grunden för ett förslag till en sådan nämnd och det torde vara ännu omöjligare att i detalj utföra detsamma, synes mig besvärsförfarandet för närvarande icke kunna ordnas på annat sätt än i analogi med § 44 af föreliggande förslag. Det synes mig ock kunna väl försvaras, att, då besvär öfver vägdelen anföras hos konungens befällningshafvande, besvär öfver uppskattningen anföras hos samma myndighet. På denna grund vågar jag vördsamt hemställa, att § 51 må erhålla följande lydelse: »Efter fullgjordt uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till konungens befällningshafvande, som låter i länskungörelserna offentliggöra detsamma; egande den, som är med uppskattningen missnöjd, att vid talans förlust deröfver anför besvär hos konungens befällningshafvande i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Västernorrlands län inom 45 dagar, och i mål från öfriga orter inom riket inom 30 dagar från den dag, då länskungörelsen, hvori uppskattningsinstrumentet blifvit offentliggjordt, blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst»; på hvilken lydelse af paragrafen jag vördsamt yrkar bifall.

Herr Sjöcrona: Det af herr Annerstedt gjorda yrkandet är endast en gifven följd af hvad förut beslutits, och jag skall således icke motsätta mig detsamma. Endast med anledning af hans antydan, att man möjligen bort hafva en för länet gemensam öfvernämnd, som pröfvade uppskattningen, vill jag erinra derom, att enligt § 82 kan det hända, att ett helt län kommer att utgöra ett enda väghållningsdistrikt; och vid sådant förhållande skulle då denna utväg alls icke kunna användas. Jag har ej något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att beträffande den nu föredragna paragrafen endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att densamma skulle godkännas med följande tillägg näst efter ordet »detsamma»; egande den, som är med uppskattningen

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

missnöjd, att vid talans förlust deröfver anföra besvär hos konungens befallningshafvande i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län inom fyrtyofem dagar, och i mål från öfriga orter inom riket inom trettio dagar från den dag, då den länskungörelse, hvari uppskattningsinstrumentet blifvit offentliggjordt, blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af ifrågasvarande paragraf oförändrad samt vidare på bifall till herr Annerstedts yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

V kapitlets öfverskrift samt 52—58 §§.

Godkändes.

59 §.

Herr Biesért: Såsom motionär i frågan är jag i hufvudsakliga delar nöjd med utskottets föreliggande förslag och tacksam för det slut, hvartill det kommit. Jag vet, att det varit olika meningar, som fått jemka med sig för att man skulle kunna komma till detta slut. Det är emellertid i nu föreliggande paragraf en ändring, som jag skulle anhålla att få föreslå, nemligen i punkten c), som enligt utskottets förslag har följande lydelse: »att inkomst påføres en vägfyrk för hvarje tjugu kronor af den beskattningsbara andelen deraf». Det är egentligen i afseende på den större industrien, som jag anser att detta skulle blifva betydligt drygt — att skatta både för fastighet och för inkomst.

Derför tager jag mig friheten föreslå, att denna punkt ändras så, att i stället för »tjugu» kronor sättes »40» kronor, och anhåller om proposition på bifall dertill.

Herr Sjöcrona: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att såsom utskottets förslag är formuleradt, skulle denna inkomst få betala efter $\frac{1}{4}$, eller i analogi med hvad som bestämts vid de regleringar, som afse byggande af tingshus, presthus, kyrka o. s. v.

Om nu herr Biesérts förslag skulle bifallas, så skulle ifrågasvarande beskattningsföremåls bidrag utgå efter endast $\frac{1}{8}$ af inkomsten, — och det är väl ändå nästan för litet, så vida det verkligen är meningen att dessa beskattningsföremål verkligen skola deltaga i väghållet.

Herr Biesért: Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att då industrien får betala ganska drygt äfven för fastigheten, ligger deruti en bra skatt, för hvilken den betalar $\frac{1}{4}$ del.

Det är ju dessutom icke sagdt att det blefve Riksdagens beslut, derför att denna kammare fattade ett sådant. Men derutaf skulle kunna blifva anledning till en sammanjemkning, vid hvilken man möjligen skulle kunna komma att stanna vid 30 kronor.

Herr Helander: I anledning af den siste talarens yttrande vill jag anmärka att det har skett en betydlig nedsättning i fråga om annan fastighet mot hvad som förut varit antaget och äfven i min motion föreslagits. Jag kan därför icke tillstyrka att man går längre, helst då denna paragraf nu är oförändrad antagen i Andra Kammaren.

*Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Jag skall anhålla att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Claëson: Då 6 § behandlades, ansåg jag att lagutskottets utsträckande till nya skatteföremål hade gått alldeles för långt, att det skulle drabba för hårdt och väcka mycket missnöje. Vid den votering, som anställdes, fick jag ej min mening igenom, utan utskottets segrade. En naturlig följd häraf är den, att jag gerna ser, att dessa nya skattedragande ej måtte träffas i så hård mån, som nu föreslagits, utan att herr Biesérts förslag måtte bifallas.

Hvad utskottet föreslagit är ej så litet, 100 vägfyrkar på en inkomst af 2,000 kronor.

Denna beskattning är visst icke obetydlig, utan kan tåla vid någon jemkning.

Jag instämmer uti herr Biesérts förslag, särskildt i följd af utgången af omröstningen om 6 §.

Herr Ericsson: Då jag framstälde stora farhågor mot den betydliga tungan på industrien, som förevarande lagförslag skulle pålägga, må det ej förvåna att jag instämmer i herr Biesérts förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att beträffande nu förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Biesért*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att i mom. c) ordet »tjugu» utbyttes mot: fyratio.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr Biesérts yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Sjöcrona* med flere begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 59 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Lagförslag
angående
c) ordet »tjugu» utbytes mot: fyratio.
våghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den ändring, att i mom. c) ordet »tjugu» utbytes mot: fyratio.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—40;
Nej—61.

61 och 62 §§.

Godkändes.

63 §.

Herr Cavalli: Om det nu föreliggande förslaget varder antaget, kommer en hel del hittills nya bestyr, särskildt vägskattens debitering, uppbörd och redovisning, att åläggas landsstatstjenstemännen utan att någon som helst ersättning beredes dem, så vida icke en sådan förmån skulle följa af stadgandet i denna paragraf. Men som detta ej fullt tydligt framgår af den föreslagna lydelsen, får jag anhålla, att efter orden »på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet» tillägges: »och mot samma ersättning, som angående landstingsmedel är medgifven».

Herr Sjöcrona: Jag instämmer till alla delar med den siste talaren deruti, att provision bör utgå för dessa medel lika som för landstingsmedel; men detta finnes redan uttryckt i den föredragna paragrafen, der det står, att debitering, indrifning och redovisning skall ske »på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet».

På denna grund yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att i afseende på den nu föredragna paragrafen yrkats, dels att den samma skulle godkännas, dels ock, af herr Cavalli, att paragrafen skulle godkännas med följande tillägg mellan orden »föreskrifvet» och »egande»: och mot samma ersättning, som angående landstingsmedel är medgifven.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på paragrafens godkännande i oförändradt skick vara med öfvervägande ja besvarad.

64 §, VI kapitlets öfverskrift, 65—76 §§, VII kapitlets öfverskrift, 77—80 §§, VIII kapitlets öfverskrift, samt 81 och 82 §§.

Godkändes.

83 §.

Herr Unger: Sedan i denna paragraf är stadgadt, att de jordbruksinnehafvare, hvilka enligt lag borde deltaga i vägunderhållet in natura intill dess ny vägdelning sker, skola efter viss grund betala med penningar tills vidare, så heter det i första momentet: »om användande af dessa bidrag ega de väghållningsskyldige besluta».

Jag skulle ödmjukligen vilja spörja de ärade ledamöterna af lagutskottet, hvilka väghållningsskyldige här menas. Menas desamma, som säses i 21 § — de väghållningsskyldige, som nu utgöra naturaprestationer?

Skulle *det* vara meningen, vill jag fråga, af hvad skäl *de* skola hafva denna ersättning eller betalning, som de, hvilka icke fullgöra vägunderhållet in natura, betala in? Jag kan icke se annat, än att den borde, i likhet med all annan dylik betalning, ingå till vägkassan, eller ock borde väl i 60 § hafva bestämts afdrag därför, likasom för statsbidraget, vid uttaxering af hvad de för sina vägfyrkar skola betala, som ej deltagit i natura-underhållet. Skulle det åter menas, att *alla* väghållningsskyldige få derom besluta, kan jag icke heller då förstå, hvarför medlen icke skulle ingå till vägkassan, likasom alla andra dylika afgifter.

Huru jag än ser saken, kan jag ej finna annat, än att det vore riktigast, att dessa medel inginge till vägkassan.

Jag anhåller alltså att få göra det yrkandet, att sista momentet måtte få följande förändrade lydelse: »Dessa bidrag ingå till vägkassan».

Herr Sjöcrona: På den utaf den siste talaren framställda fråga skall jag bedja att få svara, att här menas *alla* väghållningsskyldige. Då det ej står annat, kan det ju ej missförstås att det skall vara alla de väghållningsskyldige, som äro tillstädes vid det sammanträde, de ega att hålla.

Anledningen till detta stadgande, att de väghållningsskyldige få sjelfva besluta huru dessa bidrag skola användas, är den, att i vissa fall man skulle kunna befara att en vägdelning, som möjligtvis i öfrigt vore obehöflig, skulle framtvingas därför att de, hvilka fullgöra vägunderhållet in natura, känna sig för mycket betungade, hvilket särskildt skulle ega rum i de provinser, der säterierna äro undantagna, till dess ny vägdelning sker. I sådana fall kunna bidragen tillerkännas väghållningsskyldige in natura såsom vederlag för det de icke få säterierna med i natura-underhållet, utan dessa betala blott efter vägfyrkar, en för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet. Ofta torde dock något sådant ej komma in fråga, ty då ersättningen för vintervägunderhållet skall gå ut af vägkassan, blir det i de flesta fall så, att vägkassan behöfver äfven dessa bidrag, och då få ej de väghållningsskyldige in natura något intresse af att begära dem för sig sjelfva, emedan de i så fall skulle få betala motsvarande summa för vintervägunderhållet. I de fall, der det ej eger rum, skulle, som jag redan antydtt, billigheten kunna fordra, att dessa bidrag tillfalla de väghållningsskyldige in natura.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet

(Forts.)

Lagförslag
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Friherre Barnekow: I hufvudsak kan jag instämma med den siste ärade talaren. Jag tror, att detta kommer egentligen att gälla den provins jag tillhör, men jag tror mig kunna försäkra kammaren, att om detta förslag blir antaget, blifver det ingalunda såsom utskottet antager. Ty det skall ej gå många dagar efter detta förslags fastställande, förr än vi begära vägdelning, och sedan den nya vägdelningen är begärd, förfaller det. Intill dess tror jag man kommer rättvisan närmast med utskottets förslag, hvarför jag anhåller om bifall till detsamma.

Herr Stråle: Det är möjligt, att på en och annan ort ny vägdelning snart kommer till stånd, men jag befarar, att om detta förslag blir antaget, kommer det att gifva anledning till tvister, till exempel emellan de väghållningsskyldige in natura och de öfrige, hvilka knappt kunna kallas för väghållningsskyldige, då de endast lemna bidrag till vägkassan, och vidare emellan de väghållningsskyldige själfva angående omfattningen af deras skyldighet enligt denna paragraf.

Till förekommande af dylika tvister anser jag, i likhet med herr Unger, lämpligast att föreskrifva, att ifrågavarande bidrag böra ingå till vägkassan.

Herr Unger: Hvad utskottets högt ärade ordförande och friherre Barnekow anfört, styrker mig ytterligare i det förslag, jag från början gjort, att det vore lämpligast att dessa medel inginge till vägkassan; ty det lär väl i allt fall ej kunna beslutas af de väghållningsskyldige någon anordning af dessa medel, som eljest ej skulle bestriidas af vägkassan, och då jag ej hört något rimligt skäl, hvarför ej dessa, lika väl som andra liknande medel, böra gå till vägkassan, fullföljer jag mitt yrkande om paragrafens ändring i det af mig angifna syftet.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, som återtagit ledningen af förhandlingarna, att beträffande nu förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr Unger, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att sista stycket utbyttes mot orden: Dessa bidrag ingå till vägkassan.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på paragrafens godkännande utan förändring vara med öfvervägande ja besvarad.

84 och 85 §§ samt den föreslagna lagens rubrik.

Godkändes.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens förut fattade beslut.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 25 och 27 i denna månad bordlagda memorial och utlåtande:

n:o 50, angående höjning af anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek, och

n:o 51, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående användandet af militieboställsfondens uppkomna återstående behållning, biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemstält.

Föredrogs å nyo Riksdagens första särskilda utskotts den 25 och 27 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till sjölag, lag, innefattande vissa bestämmelser angående sjöfynd, lag angående ändring af 2, 5, och 7 §§ 17 kap. handelsbalken, lag angående ändring af 71, 73, 89, 90, 117, 118 och 119 §§ utsökningslagen samt lag angående ändring af 13, 51, 54 och 90 §§ konkurslagen, dels väckt motion om ändrad lydelse af 13 § konkurslagen.

Herr Bergström: Jag tager mig friheten göra en hemställan, som är vanlig, då kammaren har att afgöra stora och viktiga lagförslag. Denna hemställan går ut på, att, först sedan hvartera af förevarande lagförslag blifvit genomgånget, detsammes ingress och titel och derefter utskottets hemställan må föredragas, samt att, för den händelse lagförslagen eller något af dem skulle i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, öppen rätt må lemnas utskottet att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de paragrafer, hvilka må hafva blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas. Vidare hemställer jag, att i öfverensstämmelse med grundlagen paragraferna i lagförslaget må särskildt föredragas, dock icke uppläsas, utom i det fall, att sådant af någon af kammarens ledamöter påyrkas.

På gjord proposition beslöt kammaren:

att ifrågavarande utlåtande skulle punktvis samt de af utskottet tillstyrkta lagförslagen paragrafvis föredragas;

att af lagförslagens paragrafer ej skulle uppläsas andra än de, beträffande hvilka uppläsning begärdes;

att, först sedan hvartera lagförslaget blifvit genomgånget, detsammes ingress och rubrik samt derefter utskottets hemställan rörande förslaget skulle föredragas; äfvensom

att, för den händelse lagförslagen eller något af dem i vissa delar komme att af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet skulle lemnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behand-

ling, i afseende på de paragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunde föranledas.

Förslag till
sjölag.

1 punkten.

Utskottets förslag till sjölag.

Första kapitlet.

Öfverskriften och 1 §.

Herr Almström: Från åtskilliga för sjöfartsnäringen intresserade, i Stockholm bosatta personer har jag mottagit en skrivelse, innehållande ett uttalande mot nu under behandling varande förslag till sjölag. Jag har blifvit anmodad delgifva kammaren detta uttalande, och jag kan så mycket hellre göra detta, som jag för min del icke kan undgå att finna de anmärkningar, som mot förslaget framstälts i reservationen, väl värda att tagas i betraktande. Skrifvelsen utgår på yrkande om afslag å hela förslaget. För min del kan jag icke göra något sådant yrkande. Jag är icke beredd att yttra mig i frågan, för än under diskussionen om de punkter, hvarom enligt min tanke någon tvist kan komma att uppstå.

Jag skall be att få läsa upp skrifvelsen.

»Undertecknade intresserade i svensk sjöfart få härigenom, anslutande oss i hufvudsak till de skäl, som finnas angifna i herr O. A. Brodins reservation till särskilda utskottets n:o 1 utlåtande n:o 2 angående antagande af ny sjölag, hemställa,

att Riksdagen, med erkännande af det framstående arbete, som är nedlagdt i såväl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag, för närvarande måtte afslå detsamma.

Stockholm den 29 april 1891.

<i>G. O. Wallenberg.</i>	<i>Jacob Zettervall.</i>	<i>Em. Liljewalch.</i>
<i>F. J. Brogren.</i>	<i>Axel Johnson.</i>	<i>Alb. Starck.</i>
<i>Gust. Rödbom.</i>	<i>G. Beskow.</i>	<i>J. F. Lagerholm.</i>
<i>Gust. Förselius.</i>	<i>Em. Boman.</i>	<i>C. G. Thulin.</i>
<i>Otto Hellsten.</i>	<i>I. Barfoed.</i>	<i>Filip Slöör.</i>

Georg Tempelman.»

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Jeansson: Den uppfattning jag fått af detta lagförslag är, att den gamla lagen af 1864 kunde vara tillräcklig för vårt land, och att man kunnat undvika dessa stora kostnader — om det är sant hvad tidningarna säga cirka 40,000 kronor — för den nya lagens redigering. Om man tänker sig, att man kunnat göra en samman-

*Förslag till
sjölag.
(Forts.)*

jernkning med hvad nutiden bjuder efter dessa 27 år, hade en stor besparing kunnat ske. Men det synes som om Kongl. Maj:t egentligen velat, att vi skulle få en internationel lag med våra grannar Norge och Danmark. Huruvida detta blir bättre får framtiden utvisa. De lagar, som hittills gemensamt utförts med våra grannar, hafva icke alltid varit lyckade; jag påminner t. ex. om myntkonventionen. Redan några veckor efter denna uppgörelse fordrades tvångskurs på våra privatbankssedlar såväl i Köpenhamn som Kristiania. Vi hafva hört talas om en massa trakasserier med fiskare både vid norska kusten och vid den danska. Och vi veta att till exempel i Kristiania kan man icke få köpa en jernvägsbiljett för en svensk privatbanksedel. Jag har sjelf blifvit nekad det för två år sedan, då jag framvisade två sådana sedlar, och jag måste anskaffa rikets mynt för att få biljett. Då sådant i alla händelser kan inträffa, förstår jag icke, hvarför vi icke skulle kunna uppställa en lag sjelfständigt.

Jag tycker det är ett besynnerligt förhållande i afscende å denna sjölags antagande. Annu har man icke hört ett ord hvarken från Danmark eller Norge angående densamma, ehuru det är nära två år sedan komitén avslutade sina arbeten. Här i Sverige åter har den hunnit granskas så väl af högsta domstolen som af andra myndigheter, regeringen, kammarkollegium etc., och nu ligger den före hos Riksdagen. Det ser ut, som om de ville afvakta vårt beslut; och det kan hända, att då detta fattats, komma de sedan med stora förändringar eller afslag.

I utskottet, dit jag tillfälligtvis blef kallad någon gång, voro meningarna mycket delade om, huruvida det vore rätt att nu antaga sjölagen, innan våra grannar antagit den.

Jag kan icke neka till, att det är ett mycket godt arbete, som gjorts beträffande sjölagens förändring, och att vi vunnit på den. Vi hafva vunnit på humanitetens område, i det agan för minderåriga icke är tillåten; detta är en mycket stor fördel. Vidare hemsändes efter detta förslag sjöfolket på statens bekostnad, då fartyget förlist eller kondemnerats; vi veta huru vid många tillfällen stor villervalla uppstått, emedan rederierna icke kunnat fullgöra sina förbindelser till konsulerna. Den tredje, en ibland de största fördelarne, är, att sjökaptener så väl som godsegare ha rätt att, då olyckor inträffa, få ett uppgjort kontrakt inom viss tid refuseradt. Det är således stora fördelar lagen har med sig. Att den är så litet känd tror jag är orsaken till att den blifvit utsatt för så mycket klander i vårt land i synnerhet af rederierna och likaså af sjökaptener, som vilja välta all skuld på rederierna, och af sjömän som icke förstå den. Jag tror således, att det rysliga käbblet i tidningarna icke har allt skäl för sig, utan att man får säga, att lagen är ett godt arbete, ehuru vi, enligt mitt förmenande, kunde varit nöjda, om man endast något modifierat och ändrat den gamla lagen, helst som detta skulle medfört icke obetydlig besparing. Nu tror jag den kommer att bli till nytta för landets sjöfart, då folk hunnit sätta sig in i den. Det kan visserligen hända, att, då den norska och den danska lagen komma ut, åtskilliga förändringar kunna visa sig behöfliga, men de äro i så fall lätta att verkställa.

Förslag till sjölög. Jag påyrkar därför, att lagen i sin helhet må antagas, ty den är god, och begynnande med första paragrafen, yrkar jag således bifall till lagen i sin helhet.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning godkände kammaren förevärande öfverskrift och paragraf.

2—6 §§.

Godkändes.

Andra—tolfte kapitlet.

Godkändes.

Trettonde kapitlet.

Öfverskriften och 313 §

Godkändes.

314 §.

Herr Almström: Jag ber om ursäkt, att jag afbryter den snälltågsfart, med hvilken sjölagens paragrafer föredragas och antagas, och anhåller att vid nu ifrågavarande paragraf 314 få göra en anmärkning.

De herrar, som undertecknat den skrifvelse, jag nyss uppläste, förmena, att genom de bestämmelser, som innehållas i den nya lagen, dispachemålen komma att draga mycket längre ut på tiden än förut. Enligt detta förslag skulle nemligen dessa mål kunna gå till högsta domstolen, d. v. s. det kan taga en tid af ända till 2 år, innan de blifva afgjorda. Då det är fråga om höga belopp, är det naturligt att derigenom stor förlust uppkommer för målsegare.

Jag ville framföra denna anmärkning, i händelse utskottets ordförande eller någon af dess ledamöter skulle derom kunna lemna någon förklaring.

Herr Bergström: Det gläder mig att man här har funnit anledning att framställa en uttrycklig anmärkning mot förslaget, så att utskottets ledamöter eller någon af dem fått tillfälle att yttra sig i frågan.

Så vidt jag kunde fatta den siste värde talarens anförande, gick det ut derpå, att han ej ville hafva dispachemålen fullföljda till högsta domstolen, men jag vet icke, om han var nöjd med utskottets förslag derutinnan, att rådstufvurätt skall vara första instans. Han utvecklade verkligen sin mening så litet, att jag är i den största villrådighet om hvad jag skall svara. Jag skall emellertid försöka att inlåta mig något närmare på frågan.

Såsom kammaren säkerligen känner, är behandlingen af s. k. dispachemål, enligt den gällande sjölagen, sådan, att sedan dispachören upprättat sin utredning af haveriet eller försäkringstvisten, eger

*Förslag
till sjölag.
(Forts.)*

den med dispacheförättningen missnöjde att fullfölja talan hos rådstufvurätten, men denna har icke att i sådana mål döma, utan den skall utse en sakkunnig och juridiskt bildad ordförande, medan parterna få utse hvardera två sakkunnige män. Dessa fem bilda en nämnd, som eger att döma såsom en kompromissnämnd, och mot dess beslut får talan icke fullföljas. Redan 1877 års komité anmärkte såsom något absolut förkastligt, att sådana mål skulle ovilkorligen förvisas till skiljomän. Sådana äro visserligen utmärkt bra, men i regel bör det få ankomma på parternas eget bestämmande, på öfverenskommelse dem emellan, om en tvist skall afgöras af skiljomän. Att deremot lagen uppställer den fordran, att parterna skola uppgifva all rätt att anlita landets domstolar och tvingas att underkasta sig en nämnds afgörande, är något oerhördt. Och, såsom sagdt, detta anmärktes redan af 1877 års komité. 1882 års komité har upptagit denna anmärkning och velat bereda parterna tillfälle att få sin talan pröfvad vid vederbörlig domstol.

Det ligger ju i sakens natur, att, om två parter tvista med hvarandra och de ega rätt att utse sina domare, de skola utse sådana personer, om hvilka de antaga, att de skola döma till deras förmån. Jag är till och med icke säker, om icke åtskilliga aftal ega rum i den vägen med dispachenämndens ledamöter. Den ende opartiske är säkerligen den af rådstufvurätten utsedde rättskunnige ordföranden, men i följd deraf är det också han, som har afgöranderätten. Målen få icke någon allsidig pröfning, och ej sällan händer att dessa dispachenämnder döma utan anförande af några skäl. I Svea rikets lag föreskrifves, att alla domar skola grundas på lag och skäl. Ingen domstol tillåter sig heller att gifva dom utan att anföra skäl därför. Dessa nämnder deremot säga kort och godt: så skall det vara. Nog är det väl bättre att låta så inkrånglade tvister, som dispachemål, afgöras af en verklig rätt.

Man har också insett, att många frågor kunna komma före, hvilka taga i anspråk sakkunskap, och därför är, enligt sjölagskomiténs förslag, i rådstufvurätten, då den skulle hafva att handlägga dispachemål, inrymd plats för tre i handel och sjöfart kunnige och erfarna män. För min del kan jag icke finna annat, än att denna anordning är mycket lämplig. Flertalet af utskottets ledamöter var också för en sådan anordning, och högsta domstolen har icke i princip uttalat sig emot densamma. I regeringens proposition föreslås deremot, att hofrätt skulle blifva första, och högsta domstolen sista instans. Detta var emellertid något, som utskottet alldeles icke kunde gå in på. Utskottet har återupptagit komiténs förslag, nemligen att första instans i dispachemål skall vara rådstufvurätt. Redan den omständighet att man icke kunde tillföra hofrätten något sakkunnigt element gjorde, att man beslöt sig för att förlägga tvistens pröfning till rådstufvurätt såsom första instans.

Jag tror icke, att det skulle vara öfverensstämmande med svensk rättegångsordning att förklara en första domstolsinstans' utlåtande ovilkorligt och bindande och betaga parterna förmånen att använda rättsmedel emot detsamma. Komitén har därför föreslagit och utskottet förordat ett mycket snabbt förfarande vid fullföljd af talan

*Förslag
till sjölög.
(Forts.)*

mot dispache och vidare mot rådstufvurätts utslag i dispachemål. Den vanliga proceduren skulle icke iakttagas. Den, som vore missnöjd med dispachens utgång, skulle ega att inom viss tid ingifva en klagoskrift till rådstufvurätten. Svaranden skulle utan kallelse eller kungörelse å inställeledagen komma tillstådes och mottaga vederpartens inlaga samt å viss dag besvara densamma. Sedan rådstufvurättens utslag i målet fallit, borde vederbörande part sjelf efterhöra, huruvida inom besvärstidens utgång besvär inkommit och i sådan händelse inom stadgad tid afgifva förklaring deröfver. När förklaring inkommit, eller tiden för förklarings afgifvande lupit till ända, skulle de till målet hörande handlingar ofördröjligen insändas till högsta domstolen; och till följd af den allmänna rättegångsordning, som bjuder, att vaxel- och sjörättsmål hafva företrädesrätt i fråga om afgörandet, blefve målet mycket snart afgjort. Jag tror att den anordning, utskottet föreslagit — hvilken jag lifligt önskar måtte af regeringen accepteras — är lämplig och god. Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Wieselgren: Då jag säkerligen är en bland de få ledamöter af kammaren, som hafva någon praktisk erfarenhet i förevarande fråga, skulle äfven jag vilja lägga mitt ord till förmån för den af utskottet föreslagna anordningen. Den nuvarande ordningen för dispachemåls afgörande kan verkligen icke förtjena namn af god. Såsom den föregående talaren nämnde, är det helt naturligt, att en hvar af parterna väljer till ledamöter i nämnden personer, som dela hans uppfattning, och följden deraf blir, att den beslutande myndigheten hvilar hos den, som rätten satt till ordförande. Men det kan ofta vara förhållandet, att denne ordförande är den i förevarande saks praktiska detaljer *minst* erfarne, och detta gör hans ställning inom nämnden ganska brydsam och oangenäm. Att ett så beskaffadt system genom det föreliggande förslaget varder skaffadt ur världen, synes mig vara en ganska stor fördel. Likaledes anser jag det vara en fördel, att icke rådstufvurätten, såsom första instans, öfverhoppats; ty, skall man åt den dömande myndigheten kunna förvärfva tillbörlig sakkunskap, måste man få för densamma anlita sakkunnige män. Och det är vida bättre, att sådana adjungeras med underrätten än med någon sedermera följande. Tydligtvis är ock bättre, att de få ingå såsom ledamöter i domstolen, än att, såsom hittills skett, rättens *juridiskt* bildade ledamöter få på enskild väg skaffa sig den sakkunskap, som för pröfningen af ett sjörättsmål erfordras, men der de lätt råka ut för missuppfattningar och, äfven der så icke sker, nödgas döma mindre efter egen än andras uppfattning.

Från alla sidor sedt är det således en fördel, att hvad i föredragna paragrafen af utskottet föreslagits kommer till stånd. Jag ber för min del att få instämna i yrkandet om bifall till densamma.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, godkände kammaren den nu föredragna paragrafen.

Öfriga delar af nu förevarande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan i afseende på förevarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens beträffande förslaget förut fattade beslut.

2 punkten.

Förslaget till lag, innefattande vissa bestämmelser angående sjöfynd.

Godkändes.

Utskottets hemställan beträffande ifrågavarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens i afseende på lagförslaget förut fattade beslut.

3 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

4 punkten.

Förslaget till lag angående ändring af 2, 5 och 7 § af 17 kap. handelsbalken.

Godkändes.

Utskottets hemställan rörande denna punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens beträffande lagförslaget förut fattade beslut.

5 punkten.

Förslaget till lag angående ändring af 71, 73, 89, 90, 117, 118 och 119 §§ utsökningslagen.

Godkändes.

Utskottets hemställan i afseende på förevarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens angående lagförslaget förut fattade beslut.

6 punkten.

Förslaget till lag angående ändring af 13, 51, 54, och 90 §§ konkurslagen.

Godkändes.

Utskottets hemställan beträffande nu i frågavarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens i afseende på lagförslaget förut fattade beslut.

7 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 25 och 27 i denna månad bordlagda betänkande n:o 10, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen.

1 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.*

2 punkten.

Herr Stephens: Förslaget att upphäfva tullen på fartyg har utan tvifvel framkallats af önskan att bibringa vår under många år tillbakagående sjöfartsnäring några lättnader, men troligen kommer en så beskaffad hjälp icke att visa sig tillräcklig att lyfta vår sjöfartsnäring till den ställning, som den förut innehaft och framdeles bör intaga.

Vi ega alla förutsättningar för att såsom sjöfarande nation intaga en framstående plats. Vi äro nemligen i besittning af vidsträckta kuster med många utmärkta hamnar samt en härdad och sjövan kustbefolkning. Allt detta oaktadt har vår sjöfartsnäring under en lång tid gått tillbaka. Denna återgång började redan långt innan de senast införda tullarne åsattes fartyg och fartygsmateriel. Tullarne äro således icke orsaken till vår sjöfarts tryckta läge. Detta har framkallats derigenom, att verdens förnämsta sjöfartsidkande nation öfverflyglat oss genom att med användande af sina betydliga kapitaltillgångar skyndsamt draga nytta af de stora förbättringar, som sjöångmaskiner och jernfartygskonstruktioner med allt jemt tilltagande dimensioner under de sista 20 åren undergått. Nu har man emellertid sökt göra gällande att det hufvudsakligen är tullarne, som varit anledningen till vår sjöfarts återgång, och i följd deraf föreslår man att borttaga dem. För att icke samtidigt prisgifva vårt skeppsbyggeri föreslås införande af tullrestitution på de utländska materialier, som användas för fartygsbyggnad. Men för att restitution på fartygsmateriel vid nybyggnad af fartyg skall kunna rättvist tillämpas, kräfvdes en kostsam kontroll, förenad med stora svårigheter. Det är nemligen ingen lätt sak att kontrollera, huru mycket utländsk materiel, som ingår i fartyg, i synnerhet då såväl svenska som ut

ländska materialier af samma slag användas vid byggande af samma fartyg, samt vid verkstaden samtidigt utföras mångahanda arbeten, icke afsedda för fartyg, såsom land-ångpannor och maskiner, ämnade till våra många inländska industrier. Äfven det vid fartygsbyggnad uppkommande affallet är både till mängd och senare användande mycket svårt, nästan omöjligt att kontrollera.

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

På grund af dessa skäl anser jag icke lämpligt att nu införa restitution å fartygsmateriel vid nybyggnad af fartyg. Ett annat ännu viktigare skäl att icke införa tullrestitution är, att vi genom densamma skulle komma att uppmuntra användande af utländsk materiel, hvarigenom de inhemska näringar, som producera skeppsbyggnadsmateriel, skulle skadas och hämmas. Det skydd, som genom senast åsatta tullar beredts dessa näringar, skulle genom restitutionen blifva utan gagn.

Våra skeppsbyggerier hafva genom tullarne erhållit så godt som monopol på att bygga svenska fartyg. Äfven om en eller annan utländsk beställning skulle gå från dem, komma de att stå sig bättre, såsom de nu hafva det stäldt, än om de, genom tullfrihet å fartyg, skulle blifva nödsakade att i fråga om alla skeppsbyggnadsarbeten konkurrera med utlandet, som, särskildt hvad England beträffar, med dess stora erfarenhet på detta område, dess billiga kol och jern, rikliga kapitaltillgångar samt i mycket stor skala drifna skeppsbyggnadsindustri, är i besittning af fördelar, med hvilka vi icke kunna täfla.

Då jag således icke funnit tullen vara orsak till vår sjöfarts tryckta läge, får jag yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Wærn: Att ingen af våra näringar fortlevvat under ett så svårt och långvarigt betryck som sjöfartsnäringen, är allmänt erkändt, och enligt sammanstämmande underrättelser från alla håll har den tull, som lagts på de från utlandet inköpta fartygen, ingalunda varit egnad att afhjelpa detta missförhållande, utan tvärt om. I anledning af sjöfartsnäringskomiténs utlåtande angående åtgärder för främjande af denna närings utveckling har kommerskollegium från nästan alla de förnämsta skeppsrederierna i landet emottagit skrivelser, i hvilka den önskan på det bestämdaste uttalas, att de måtte få tullfrihet på sina från utlandet inköpta fartyg. Det är omöjligt för de svenska skeppsbyggerierna icke allenast att så billigt, utan ock, hvad än viktigare är, så snart leverera fartyg som de utländska. När behof af fartyg uppstår, kunna följaktligen våra rederier, så länge de äro reducerade till att, om de ej vilja ådraga sig dryga och för dem alldeles onödiga kostnader, ovilkorligen taga dem från de svenska skeppsbyggerierna, icke få dem när de som bäst behöfvas. Dessa skeppsbyggerier hafva för öfrigt, enligt hvad erfarenheten visat, existerat under tider af tullfrihet för fartyg, och restitution har då medgifvits dem för deras material. Den förste talaren invände emot fortvaron af detta system, att kontrollen skulle bli för svår. Men den har ju länge funnits, och dessutom torde det öfver hufvud taget föga betyda, om de erhålla en i alla afseenden fullständig restitution eller om denna, i följd af svårigheten att lemna kontrollerad bevisning, skulle

*Ifrågasatt
upphäjvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

något minskas. Det viktigaste är, att de få restitution för det väsentliga materialet. En sådan restitution skulle — sade den ärade talaren — endast uppmuntra till att använda utländskt material. Ja, är det utländska materialet bättre eller för behovet lika godt och billigare än det svenska, då må det väl vara tillåtet att använda det. Men är det svenska materialet bättre och icke utom all proportion dyrare, då ligger det ju i deras eget intresse att använda detta. De vilja icke hafva billigt och dåligt material, ty derpå skulle de sjelfva bli mest lidande. Men att, om äfven det utländska materialet är fullgodt, förvägra dem att förskaffa sig detta, torde icke kunna försvaras. Jag fäste mig vid ett uttryck i detta afseende af den ärade talaren, nemligen att de svenska skeppsbyggerierna fått »*monopol*» att lemna fartyg till den svenska sjöfarten. Kan det vara rätt att på så sätt göra den ena industrien ovillkorligt beroende af den andra? Jag tror icke, att man derigenom befrämjar den svenska industrien, då andra hafva tillfälle att få billigare material. När vår störste medtäflare, Norge, lemnar full frihet i detta hänseende, kan det då vara skäl att neka de svenska redarne förskaffa sig fartyg från utlandet och att förhindra de svenska skeppsbyggerierna att använda annat material än det inhemska? Jag tror, för min del, att ett dylikt förfaringsätt icke är riktigt, men att man gör klokast uti att åt hvarje näring lemna full frihet att på bästa sätt sjelf sörga för sin egen fortkomst, så att man icke ställer den ena i ovillkorligt beroende af den andra. I synnerhet gäller detta i fråga om en handtering, som nödvändigt måste konkurrera med utlandet. Sjöfartsnäringen kan nemligen icke ega bestånd, om den ej får konkurrera med utlandet. Detta yrke medför en oupphörlig täflan med de utländska fartygen. Vi beklaga ju oss öfver att vår egen sjöfart icke får större proportion vid införseln af varuprodukter. Då är det väl skäl att låta den fritt och obehindradt konkurrera med de andra.

Den siste talaren sade, att våra fabrikanter eller skeppsbyggare hvarken hade samma erfarenhet ej heller samma tillgång på jern och kapital som t. ex. de i England. Hvad först erfarenheten beträffar, så skall man söka att få den på de ställen, der den förnämligast står att vinna. Ingenting hindrar ju våra fabrikanter eller skeppsbyggare att förvärfva den erfarenhet, utländningen har, genom besök i utlandet för att der studera förhållandena.

Hvad åter den omständigheten angår, att våra fabrikanter icke skulle hafva tillgång på jern, så skulle de nog hafva tillgång derpå, om endast herrarne ville tillåta det.

Hvad slutligen kapitalet angår, så hafva vi lyckligtvis kommit så långt, att det för de näringar, som löna sig, icke är brist på kapital. Jag kan således icke finna, att dessa af den siste talaren anförda skäl tillräckligt motivera ett afslag å hvad skeppsrederierna sätta högst af allt, nemligen att få full frihet att förskaffa sig fartyg, der de bäst kunna få dem, helst som våra skeppsbyggare icke alltid och icke nog hastigt kunna tillfredsställa behovet.

På grund häraf kan jag, för min del, icke annat än anhålla om bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Jag hade tänkt, att, då Första Kammararen behandlat bevillningsutskottets betänkande n:o I, som egentligen behandlade hufvudprincipen, eller de s. k. lifsmedelstullarnes bibehållande vid de nuvarande tullsatserna, tullstriden åtminstone vid denna riksdag skulle vara utkämpad, och jag tror icke, att, när bevillningsutskottet bibehållit principen status quo i vår tulltaxa, reservanterna kunna klandras därför att de stödt sig på, såsom vi hoppas, Första Kammarens majoritet i denna fråga.

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

Herr Wærn yttrade, att tullarne vore den hufvudsakliga orsaken till att skeppsrederinäringen i vårt land befinner sig i en olycklig ställning. Då frågar jag herr presidenten, huru var tillståndet före år 1888? Jag tror, att det var bestämdt sämre än i nuvarande stund, ty i följd af förändrade konjunkturförhållanden lemnade rederirörelsen redan år 1889 en så betydlig vinst, att jag hört redare sjelfva säga, att, om de efter systemförändringen skulle gå en sämre tid till mötes, de under nämnda år dock gjort ganska betydlig vinst på sin rörelse. Således visar det sig, att de nu hafva det bättre, medan det under de 30 år, det var tullfrihet på införsel af fartyg, gick baklänges. Jag vill härmed icke hafva sagt att tullarne framkallat detta, ty dertill hafva helt andra orsaker bidragit, såsom t. ex. ändrade konjunkturer, ökad företagsamhet och åtskilliga andra förhållanden, som jag hvarken skall tillåta mig nämna eller ens antyda.

Den ärade talaren sade, att han icke tyckte om något monopol. Man kan väl icke påstå det vara ett monopol att på en vara lägga en tullavgift af 10 procent. Icke äro väl alla varor, som bära tull, förbjudna att införas i landet. Här är icke fråga om förbud, utan om en mycket lindrig tullsats, och man kan vara öfvertygad — åtminstone är jag det — att de redare göra klokt, som begagna sig af de svenska verkstäderna för att få godt svenskt material, om de också för detta få betala några procent mera, ty de skola derpå göra bättre affär än de, som köpa fartyg, der de knappt veta af hvilket material fartygen äro byggda. Jag vill visst icke säga, att goda fartyg icke kunna byggas i andra länder, t. ex. i England; men jag påstår, att, då de der bygga verkligen goda fartyg, de för vissa mera grannliga behof hemta t. ex. ångpanneplåt från Sverige. Jag vet ock, att t. ex. assurancesbolaget »Veritas», om icke officiellt föreskrifvit, likväl önskat, att man för erhållande af första klass eller stjerna måtte använda svensk prima plåt för dessa och vissa andra grannliga ändamål.

Nu må ingen tro, att jag icke är lika varm vän af vår sjöfart och våra skeppsbyggerier som någon annan. Men min öfvertygelse är, att, vill man kraftigt understödja denna för vårt land så ytterst viktiga näring, man då skall gå en helt annan väg än på tulltaxans, och jag vill råda dem, som önska vidmagthålla det intresse, som för närvarande inom Riksdagen fins att upphjelpa sjöfartsnäringen, att icke försöka att genom att taga bort den nu ifrågavarande tullen minska detta intresse. Ty är det så, som herr Wærn yttrade, att detta är det hufvudsakligaste, då kunde man med skäl säga: »ja, då behöfva vi icke tänka på seglations- eller byggnadspremier», hvilket jag deremot påstår vara det väsentligaste. Hade det varit möjligt för utskottet att till Riksdagen framkomma med förslag om seglations-

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

premier, så hade vi gjort det, ty vi voro af den öfvertygelsen att något borde göras. Men då ingen motion förelåg, ansåg sig utskottet icke ega rätt att på eget initiativ framlägga förslag i ämnet. Utskottet eger visserligen motionsrätt, men endast i tullfrågor, och man fruktade således, att man skulle träda grundlagens bud för nära, om utskottet väckte förslag i denna fråga.

När Första Kammaren icke borttagit tullen å sådana effekter och förnödenheter, hvarom man hört så mycket talas, och i fråga om hvilka så mycken agitation skett inom landet, skulle det vara särdeles förundransvärdt, om kammaren nu skulle frågå sin princip och bifalla utskottets förslag, hvadan jag anhåller om afslag å detta förslag och bifall till reservanternas hemställan, enligt hvilken tulltaxan i denna punkt skulle bibehållas oförändrad.

Herr Tham, Wilhelm: Till följd af en längre tids sjukdom har jag varit förhindrad att deltaga i bevillningsutskottets arbete under den tid, då nu föreliggande betänkande förevar, och jag hade därför icke tänkt i dag yttra mig. Men jag anser mig dock böra erinra derom, att Sverige icke är det enda sjöfartsidkande land, hvar-est det fins tull på fartyg. Sådan tull fins nemligen sedan lång tid tillbaka i Danmark; och jag tror, att vi måste erkänna att den danska sjöfartsnäringen trots denna tull befinner sig i ett så blomstrande tillstånd, att det vore önskligt att äfven vår sjöfartsnäring befunne sig i samma lyckliga läge. Häraf synes framgå, att tullen på fartyg åtminstone icke i Danmark ruinerat sjöfartsnäringen.

För öfrigt hafva vi ju att till nästa Riksdag emotse förslag till åtgärder för sjöfartsnäringens upphjelpande, och under sådant förhållande synes det mig, att vi vid denna riksdag icke böra företaga någon ändring i nu gällande bestämmelser angående tullen på fartyg.

På dessa grunder förenar jag mig med den siste ärade talaren i hans yrkande på afslag å utskottets förslag och bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr Wærn: Den förste talaren efter mig sade, att det väl icke kan hafva varit den åsatta tullen, som skadat sjöfarten, och han tillade, att 1889 var det bästa år, som denna näring haft, då den deremot före detta år och under en tid, då den icke hade några tullar, stod ganska klent. Men han yttrade dock strax derefter, att man icke bör skylla på tullen, hvad som är konjunkturförhållanden. Ja, just det! År 1889 inträffade utmärkta konjunkturförhållanden, men det var icke tullarnes förtjenst. Att den svenska sjöfarten lidit mycket strax före nämnda år och ännu lider, beror naturligtvis också på konjunkturförhållanden. Jag tror således att man kan lemna detta helt och hållet å sido. Huru man än ställer med tullsatserna, så finnas dock alltid stundom goda, stundom dåliga konjunkturer. Men, mine herrar, när konjunkturerna äro dåliga och tullen tillkommer såsom försvarande dessa, då blir det ändå sämre. Det är just dessa svårigheter, som sjöfarten nu vill slippa. Den ärade talaren ansåg det origtigt, att jag hade begagnat ordet monopol. Jag upptog ordet därför, att den förste talaren använde det. Hans argument var, att jernhandteringen

och skeppsbyggerierna genom tullen fått och fortfarande borde hafva monopol på materialier till och byggande af svenska fartyg; och det var emot detta påstående jag vände mig. Men vare sig det nu är ett monopol eller icke, bör man väl höra hvad den säger, på hvilken skon klämmer. När skeppsrederierna säga, att det just är denna tull, som utgjort det väsentligaste hindret för oss att få fartyg, som både passa oss och äro billiga, så är det väl dem vi först måste höra.

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

Samme talare sade vidare, att det vore bättre för skeppsbyggnadsindustrien att den anlitade svenska fabriker. Då visste man hvad jern man finge, och då blefve materialierna af bästa beskaffenhet. Men omedelbart derefter upplyste han, för att visa denna materielens goda beskaffenhet, att deraf inköptes betydligt för utländska skeppsbyggerier. Hvarför kunna de då icke få den svenska plåten, och våra skeppsbyggare deremot få importera den billigare utländska, då det är med deras fördel förenligt. Den ärade talaren sade, att våra importörer icke visste hvad de finge. Detta förräder obekantskap med våra svenska importörer. De vända sig i allmänhet icke till andra säljare än som de veta lemna dem goda varor, och säkert är, att de svenska skeppsredarne, när de i utlandet beställa fartyg, göra sig väl underrättade från hvilken utländska skeppsvarf de kunna vara förvissade om att få goda fartyg. De äro helt säkert icke i okunnighet derom. De kanske företrädesvis välja dem, som importera den svenska plåten. Den ärade talarens argument i detta afseende tror jag således icke håller streck.

Han talade vidare om premier för sjöfarten. Kommerskollegium har för närvarande denna fråga under behandling, och det är därför för mig ganska obehagligt att yttra mig i denna fråga, såsom ledamot af kommerskollegium, i första rummet bör till Kongl. Maj:t gifva till känna de åsigtter, som kollegiet hyser i detta afseende. Jag anser mig dock icke vara förhindrad att säga, att en mängd och bland dem de förnämsta af våra handels- och sjöfartsnämnder, nemligen Stockholm, Karlshamn, Ystad, Trelleborg, Helsingborg, Gefle, Söderhamn, Göteborg m. fl., som hafva fartyg till en dräktighet af tillsammans 186,000 tons, hafva motsatt sig premieringen, emedan de anse den icke vara förmånlig för Sverige. Hvad sjelfva premieringen beträffar, så vill jag nämna att den ingalunda, enligt det föreliggande förslaget, skulle komma hela den svenska sjöfarten till godo, utan endast nya fartyg. Många sjöfartsnämnder hafva yrkat, att premier afven skulle gifvas åt äldre fartyg, men ser man på de gjorda beräkningarna, skall man finna, att detta är alldeles omöjligt. Det finnes icke tillräckliga tillgångar till en sådan premiering. Den nu föreslagna premieringen omfattar endast fartyg under 10 år, och sålunda skulle hela den gamla flottan icke få något godt af premierna. Ett af de argument, som de städer, hvilka af mig nyss omnämndes, hafva använt emot premieringen, har just varit, att de äldre fartygen icke skulle hafva någon fördel deraf, utan de skulle tvärt om i konkurrens med de yngre fartygen hafva skada af premieringen, ty om de yngre fartygen erhålla premier, kunna de sätta ned frakterna till skada för de äldre. Detta är en sak, som ovilkorligen måste tagas i betraktande. Många andra än de nämnda städerna hafva visserligen

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

icke opponerat sig emot premieringssystemet, men de hafva dock sagt, att framför detta sätta de tullfrihet.

Den siste talarens hufvudargument var, att denna tull icke måtte betyda någonting för Sverige, då Danmarks skeppsfart haft ett blomstrande tillstånd äfven med en dylik tull. Öfver hufvud är jag, för min del, icke mycket böjd för att taga utländska exempel och ändå mindre, då dessa exempel icke äro åtföljda af den ringaste utredning om huru förhållandena äro. Om Danmark har tull på fartyg, anser jag det icke vara skäl för oss att på den grund vägra sjöfarten den enträgna begäran, som framstälts om dessa tullars borttagande.

Jag anhåller fortfarande om bifall till utskottets förslag.

Herr Smith: Att sjöfartsindustrien i vårt land är en naturlig näring, tror jag att vi alla måste vara ense om. Är den detta, måste man, under alla system, tillse att denna näring blir konkurrensen med andra länder mäktig. Men huru skall detta tillgå, om vi pålägga en hög införselstull på fartyg. Vi veta må hända alla, att de flesta fartyg köpas icke nya, eller beställas vid utländska verkstäder, utan man köper dem oftast gamla i de länder, der man händelsevis kan få fartygen till lägsta priset. Hela världens handelsflotta är i närvarande ögonblick för stor. Det är en mycket rikligare tillgång på tonnage, än det verkliga behöfvat kräfver. Då fartygen icke bära sig, sälja redarne dem och taga hellre den förlust, som dervid kan uppkomma än att segla öfver styr. Vårt land har endast tunga produkter att exportera, och vi behöfva derfor så billiga fartygslägenheter som möjligt och i följd deraf så billiga fartyg som vi kunna åtkomma. Vi måste derfor uppsöka dessa fartyg, der de kunna köpas till lägsta pris. Jag missunnar visst icke våra verkstäder att få arbetsförtjenst, men jag tror icke, mine herrar, att vi på den vägen befrämja landets utveckling, om vi gynna några få verkstäder. Vi veta alla, att vi sjelfva med egna fartyg endast besörja en bråkdel af vår skeppsfart. Tro herrarne verkligen, att det nuvarande systemet vinner på att behålla en tull, som andra länder numera ansett lämpligt att aflyfta. Jag tror det, för min del, icke, oaktadt det försvar, som det nya partiets chef framlade. Jag tror, i motsats till honom, att tullfrihet å fartyg under dessa 30 år ledt derhän, att vi kommit så pass långt som vi gjort. Men behåll i 30 år denna tull på fartyg och gif våra verkstäder, såsom den förste talaren sade, monopol att bygga våra fartyg, skall vår skeppsfart helt säkert gå tillbaka, och vi blifva, så väl i afseende å vår export som import, beroende af andra länder, och det kan väl ändå icke ligga i vårt intresse. Hafva vi fartyg och mycket fartyg, skola vi vid alla tillfällen äfven i krigstider kanske kunna reda oss sjelfva. Se vi t. ex. på Norge, som är så mycket mindre än vårt land och med hälften så stor befolkning, har detta land mångdubbelt flera fartyg än Sverige. Det tager många millioner kronor ifrån oss uti frakter årligen och det sysselsätter med skeppsfart en stor del af sitt folk. Huru skulle Norge kunna göra detta, om det seglade med uteslutande dyra och nya fartyg, som fått erlägga införselstull? Nej, det är de gamla fartygen, som normännen köpa billigt och med hvilka de också billi-

gare än vi sjelfva bedrifva transporten af vårt trä och andra tunga produkter. Sådana äldre billiga fartyg är det, som vi behöfva köpa, men utan att vid införseln erlägga någon tull. Vi böra dessutom komma i håg, att vi i Sverige arbeta med högre räntor än andra länder. Kommer dertill ett genom tullar förhöjdt inköpspris för fartygen, ligger det i sakens natur, att rederinäringen i vårt land icke kan konkurrera med den i andra länder, utan måste gå under.

*Ifrågasatt
upphäfvande
å tullen af
fartyg m. m.
(Forts.)*

Någon stor förlust för verkstäderna blir det dessutom icke, om denna tull borttages, ty hafva våra verkstäder förut kunnat arbeta utan de tullar, hvarom här är fråga, förmodar jag att de kunna göra det fortfarande, men jag betviflar att sjöfartsnäringen, om den onödigtvis beskattas, kan fortfara och utveckla sig såsom hittills skett.

Man har slutligen talat om premier för sjöfartsnäringen. Det är, enligt min tanke, ett system, som det torde dröja länge, innan den svenska Riksdagen accepterar. Det är ett system, som man i andra länder, der det tillämpats, börjat mer och mer utdöma, utom på sådana linier, der man för koloniernas skull måste underhålla en liflig och regelbunden trafik. Man har i andra länder börjat afskaffa premierna äfven för fiskeri-fartygen, som förut haft sådana. Jag vill derfor förmoda, att det nya systemet icke ens vill försöka införa hvad andra länder funnit opraktiskt och nästan afskaffat.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Bennich: Jag var ty värr urståndsatt att närvara vid början af diskussionen och jag äfventyrar derfor att upprepa ett eller annat af hvad som redan må hafva blifvit sagdt, men jag skall försöka att fatta mig så kort som möjligt, på det att jag icke må framkalla någon motståndare, som i sina anföranden glömmar både sitt och kammarens anseende.

Bevillningsutskottet har, med en berömvärd omtanke för industrien, frigjort blytråd och vissa slag af jernplåt från tull. Båda dessa åtgärder äro vidtagna, på det att Sveriges industri för knapp-tillverkning och blykulspressning skulle kunna uthärda täflan med vårt grannland Norge. Utskottet har vidare, af omsorg för chokolad-tillverkningen, nedsatt tullen på kakao till fem öre per kilogram, på det att äfven chokoladfabrikerna måtte kunna täfla med Norge. Detta är ett mycket aktningvärdt bemödande, och jag skall gifva utskottet fullt erkännande för den omtanke, som utskottet egnat dessa industri-grenar. Men jag tror dock, att vi hafva en mycket större och viktigare industrigren, som här hotas genom differentialtullar. Norge har tullfrihet, men vi hafva tullar på våra fartyg och vi hafva att konkurrera med Norge icke allenast inom våra egna kuster utan på alla haf i verlden. Vi skola betala tull för våra fartyg, men norr-männen få sina tullfritt införda. Om de herrar, som förfäktat tullen på fartyg, hade följt utskottets vackra motivering för nedsättning af tullen å de varor, som jag här ofvan omförmälde, borde väl dessa herrar nu veta att äfven förfäktat utskottets förslag om tullfrihet för fartyg. Det gifves må hända ett eller annat land, som kan bibehålla en sådan tull, utan någon känbar olägenhet, men att olägenheterna af denna tull äro ganska stora för den svenska sjöfarts-industrien,

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.*

(Forts.)

derför har jag många gånger anfört bevis, och ett bland dessa skall jag be att särskildt få framhålla, emedan det, enligt min tanke, är synnerligen slående.

En svensk redare har köpt ett engelskt fartyg, för hvilket han fått erlägga ett ganska betydligt belopp. Med detta engelska fartyg bedrifver han sedan rederirörelse. Då emellertid tullen, i förhållande till fartygets höga värde, skulle komma att spela en betydlig rol, låter den svenske redaren det för svenska pengar inköpta fartyget segla under engelsk flagg och bedrifver på detta sätt sjöfartsrörelsen, hvilket mycket väl går för sig under lugna förhållanden, men man kan lätt tänka sig, hvart det skulle taga vägen under kritiska tider, om vår svenska sjöfart drifves under främmande flagg. Det är sådana faror, som jag tror att man bör taga i betraktande, då man stadgar en tullafgift eller vill bibehålla en tulleats, som redan framkallat ett, om icke många sådana fall, som jag nu påpekat.

Jag hade icke trott, att premieringsfrågan nu skulle komma till tals, och jag skall icke heller tillåta mig att derom yttra många ord. Min öfvertygelse är emellertid, att af alla system, som kunna ifrågakomma, det knappast finnes något, som är så förkastligt som att börja premiering af våra industrier för hvilka ändamål som helst. Gifver man en gång premier åt dem, som bygga fartyg, så vet jag icke hvarför man icke med lika stort skäl skall gifva premier åt dem, som tillverka smör och sälja detta till utlandet, och hvarför man icke bör gifva premier äfven åt bruksidkare, som tillverka jern och exportera till England eller något annat land. Jag vet icke något föremål för svensk verksamhet, som icke med samma skäl bör premieras som fartygsbyggandet. Men hvem skall betala dessa premier? Naturligtvis blir det statskassan, som vi allt jemt anlita än för vägunderhåll och än för andra för statskassan lika främmande ändamål.

Jag skall nu icke upptaga kammarens tid längre. Jag hemställer vördsamt, att Första Kammaren måtte, så godt först som sist, öfvergifva en tullsats, som står i uppenbar strid med de åsikter, hvilka bevillningsutskottet gjort gällande i åtskilliga af mig nyss påpekade frågor.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Almström: Det är under diskussionen redan påmindt, huru som af en komité förslag utarbetats till åtgärder för sjöfartsnäringens upphjelpande, och att man redan vid nästa riksdag har att emotse förslag i denna riktning i sammanhang med förslag till ny tulltaxa. I anledning häraf har en föregående talare särskildt fäst uppmärksamheten derpå, att det väl icke kan vara skäl att vid sådant förhållande *nu* börja vidtaga någon ändring i tullen på fartyg, och jag instämmer med honom derutinnan. Ty icke kan väl sjöfartens väl och ve bero derpå, att denna fartygstull borttages ett år tidigare eller senare, eller att, om den icke borttages, denna näringsgren får vänta ett år på ersättning på annat sätt. Det är visserligen sant, att sjöfartsnäringen är en af våra viktigare näringar, men man får därför icke glömma, att andra näringar skulle bli lidande, om denna tull borttages eller om restitution beviljas för tullen

å infördt utländskt material för fartygs byggande. Jag tror dessutom, att hvar och en, som sett den utredning, som föreligger rörande sjöfarten i Sverige och andra länder, skall vara af den öfvertygelsen, att borttagandet af tullen på fartyg i allmänhet icke skall hafva tillräcklig inverkan på sjöfartsnäringsens höjande. Det är äfven lätt uträknadt, att den procent, hvarmed omkostnaderna stiga genom denna tull på fartyg, ej blir så hög, att den bör i någon nämnvärd grad minska den vinst, som rörelsen bör lemna.

En föregående talare har omnämmt seglationspremierna och förklarat dem vara förkastliga. Från min ståndpunkt kan jag icke godkänna en sådan åsigt. Jag tror nemligen, att dylika premier kunna vara minst lika goda för sjöfartens upphjelpande som tullfrihet på fartygen, ja, jag tror att sjöfartsnäringsen genom den kan få ett mycket bättre och kraftigare handtag än genom denna.

Den siste talaren anförde exempel på, att från utlandet inköpta fartyg måste segla under engelsk flagg, för att de icke skola slippa erlägga fartygstullen. Jag tror, att detta exempel icke bort anföras, ty det visar endast, huru svårt det är att skriva en lag så, att den icke kan kringgås.

Jag yrkar afslag å utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte besluta, att ifrågasatt tull skulle bibehållas oförändrad; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

3—19 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

20 punkten.

Herr Reuterswärd: Med anledning af det beslut, som kammaren fattat i afseende å andra punkten, och på de skäl, som af reservanterna anförts, anhåller jag om afslag å utskottets förslag i denna punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande nu föreliggande punkt endast yrkats, att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

21 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

*Ifrågasatt
upphäfvande
af tullen å
fartyg m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring af
§ 8 mom. 1
i tulltaxe-
underrättel-
serna.*

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 25 och 27 i denna månad bordlagda betänkande n:o 11, angående vilkoren för tillverkning af bränvin, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärenden, hvilka icke jemlikt kammarens förut fattade beslut skulle uppföras på föredragningslistan till kammarens sammanträde den 4 nästkommande maj.

Härefter medgaf kammaren, på hemställan af herr talmannen, att de till fortsättande af dagens sammanträde utfärdade anslag finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3.56 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
